

Заслужений працівник сільського господарства республіки. Член Всесоюзної ради колгоспів. Нещодавно до цих звань додалося ще одне — народний депутат СРСР. Запропонована головою колгоспу «Мир» Гайворонського району О. І. РЕЗ. НІКОМ програма підняття села знайшла широке схвалення і підтримку у більшості виборців. Далеко не останню роль відіграло й те, що багато що з наміченого вже реалізується на практиці. Очоловане Олександром Івановичем господарство — одне з передових в області. Для нього стали нормою високі врожаї всіх сільгосп-культур та продуктивність худоби. Щороку колгосп одержує немалі прибутки, значна частина яких витрачається на житлове будівництво, поліпшення виробничих і побутових умов трудявників. Хорошим прикладом справжньої турботи про людину стала відмова від застосування в господарстві гербицидів.

О. І. РЕЗНІК, в минулому комсомольський працівник, майбутнє опікунство. І молоді тру-Дівники працюють на кожній виробничій ділянці господарства на совість.

Фото В. ГРИБА.

ПРОЛЕТАРІ ВСІХ КРАЇН, ЄДНАЙТЕСЯ!

Молодий Колос

Орган Кіровоградського обкому ЛКСМУ

Виходить з 6 грудня
1939 року

№ 15 (4042).

СУБОТА

8

КВІТНЯ
1989 р.

Ціна 8 коп.

афіша
НОМЕРА

Почала діяти новоукраїнська модель поповнення продовольчих ресурсів з підсобних господарств колгоспників —

3

Скоро пленум обкому комсомолу. Кому піднімати авторитет Спілки Кіровоградщини — аналізуйте, оцінюйте, пропонуйте! —

4

Двісті років тому тут росли навіть виноград і кавуни. А нині... —

5

Між редакціями «Молодого комунара» і газети «Батонські новини» (УНР) укладено договір про співробітництво —

6-7

«...Військо відступало на схід, за ним грозовою хмарою на відстані одного денного переходу сунули завойовники — перси». «Чи все сказав про скіфів Геродот!» —

9

СІМОН

Оголошується конкурс на заміщення вакансії заступника директора з навчально-виховної роботи СПТУ-2 м. Кіровограда. У конкурсі можуть взяти участь всі бажаючі, які мають вищу освіту, досвід виховної роботи з молоддю.

Для участі в конкурсі слід подати заяву та партійно-виробничу характеристику ДО 15 КВІТНЯ на адресу конкурсної комісії профтехучилища: вул. Червонозорівська, 23. Телефони: 7-14-17, 7-12-81.

Чи все сказав про скіфів Геродот?

9

стор.

ХРОНІКА ПОДІЙ

В ОБКОМІ ЛКСМУ

Бюро обкому ЛКСМ України розглянуло питання про підсумки ревізії фінансово-господарської діяльності обласної комсомольської організації. Відзначено позитивну роботу Новомиргородського та Бобринецького райкомів комсомолу у поліпшенні фінансово-господарської діяльності, виконанні прибуткової частини бюджету.

Суворо вказано бюро Олександрійського, Новоархангельського, Устинівського і Новгородківського райкомів комсомолу на незадовільний стан внутрішньої роботи.

За допущені недоліки у внутрішній діяльності, відсутність належного контролю за роботою первинних комсомольських організацій, низьку вимогливість до секретарів первинних і працівників апарату першим секретарям Олександрійського, Новоархангельського, Устинівського, Новгородківського райкомів комсомолу т.т. Ілющенкову В., Шарову А., Шерюку А., Євтушенку С. оголошено догану.

За безконтрольність у веденні фінансово-господарської діяльності і низьку вимогливість до працівників райкому першому секретарю Ульяновського райкому ЛКСМУ В. Халіяку оголошено догану із занесенням до облікової картки члена ВЛКСМ.

Бюро обкому ЛКСМ України зобов'язало міськкоми і райкоми комсомолу продовжити роботу по зміцненню внутрішньої дисципліни серед комсомольців, підвищувати їхню відповідальність по додержанню Статуту ВЛКСМ.

Диспут відбудеться 12 квітня в приміщенні бібліотеки о 18-й годині.

2

«МОЛОДИЙ КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

То що казав Мартин Боруля?

В обласній юнацькій бібліотеці імені О. Бойченка в рамках Всесоюзного тижня дитячо-юнацької книги відбувся конкурс знавців творчості письменників-земляків, у журі якого було запрошено нашого кореспондента Н. Даниленка. Відкрив змагання відповідальний секретар обласної організації Спілки письменників СРСР В. Е. Панченко. Він розповів про забуті або й зовсім не відомі моменти в історії літературної Кіровоградщини. Першим письменником нашого краю, виявляється, можна вважати козака Семена Климовського, автора відомої пісні «Хав козак за Дунай» — Петро І зіслав його на хутір на території нинішнього Знамянського району; недовго знайдено згадку про Єлисаветград у щоденниках Олексія Толстого, в нашому обласному центрі колись зустрічалися Марина Цветаєва і Зінаїда Гіппіус; у недавню повністю опублікованому романі Василя Бикова «Мертвим не болить» іде мова про бої з фашистами поблизу Кіровограда...

Втім, конкурсні питання до учасників (учні кіровоградських СШ №№ 4, 24, 11 та кооперативний технікум) були доступними, у межах шкільної програми. Треба було за прочитаним уривком угадати літературного героя; коли вів до бібліотекар Н. Лисенко називала місце чи село нашої області, відповісти, хто з письменників там народився; ведуча зачитувала початок твору, треба було сказати його назву; із запропонованих книг відібрати лише ті, що належать землякам. Учасники конкурсу напітанні за етикеткою з завданням тягли білети із завданнями... Домашнім завданням (знову атрибут клубу веселих і винахідливих) було прочитати по два вірші земляків. Звучали вірші В. Гончаренка («Чорні лебеді», «Віра»), В. Базилевського («Злодійська балка») та інші. Як не дивно, конкурсанти тут втрачали чи не найбільше балів (забували тексти, мали не дуже гарну дикцію). «Теорією» ж — твори І. Карпенка-Ногого, І. Микитенка, В. Козаченка, Ю. Олеші — знали краще. Згадали і Мартина Борулю, і Гаврила Кириченка, і трьох товстунів...

Перше місце в конкурсі зайняли учні кооперативного технікуму, далі — команди шкіл №№ 24, 4, 11. І переможцям, і учасникам було вручено пам'ятні сувеніри (нові книжки), а спеціальний приз глядацьких симпатій після опиту всіх учасників одержала М. Щєка з кооперативного технікуму.

Фотографує Василь ГРИБ

Називається цей пристрій монтажним спеціальним підйомником ОПТ-9195 і є дітящем керівництва. Інженерної служби і робітників Кіровоградського ремонтно-механічного заводу імені В. К. Таратуті. Застосування підйомника знайде на багатьох об'єктах сільськогосподарського виробництва.

Фото В. ГРИБА.

Запрошуємо до диспуту

Міська молодіжна літстудія «Сівач» і обласна бібліотека для юнацтва імені О. Бойченка проводять заняття-диспут на актуальні молодіжні теми. Обговорюватимуться газетні статті журналістки «Молодого комунара» Н. Даниленко.

Диспут відбудеться 12 квітня в приміщенні бібліотеки о 18-й годині.

ба було сказати його назву; із запропонованих книг відібрати лише ті, що належать землякам. Учасники конкурсу напітанні за етикеткою з завданням тягли білети із завданнями... Домашнім завданням (знову атрибут клубу веселих і винахідливих) було прочитати по два вірші земляків. Звучали вірші В. Гончаренка («Чорні лебеді», «Віра»), В. Базилевського («Злодійська балка») та інші. Як не дивно, конкурсанти тут втрачали чи не найбільше балів (забували тексти, мали не дуже гарну дикцію). «Теорією» ж — твори І. Карпенка-Ногого, І. Микитенка, В. Козаченка, Ю. Олеші — знали краще. Згадали і Мартина Борулю, і Гаврила Кириченка, і трьох товстунів...

Перше місце в конкурсі зайняли учні кооперативного технікуму, далі — команди шкіл №№ 24, 4, 11. І переможцям, і учасникам було вручено пам'ятні сувеніри (нові книжки), а спеціальний приз глядацьких симпатій після опиту всіх учасників одержала М. Щєка з кооперативного технікуму.

Дума про самотність

Новою прем'єрою Кіровоградський театр ляльок вирішив порадувати вперше в своїй практиці дорослих. Бентежило питання — якою вона буде. Добре відомо, що психологія дитячого театру істотно відрізняється від дорослого.

Ім'я радянського драматурга Семена Злотникова вже добре відоме глядачеві. Його п'єси, які тягнуть до «театру абсурду», йдуть на багатьох театральних майданчиках країни. Ось і Кіровоградський театр ляльок запропонував глядачеві зустріч з драматургом, поставивши

спектакль «Два пуделі». У виставі зайнято лише два актори. Він (актор театру ім. М. Л. Кропивницького Володимир Бабич), Вона (Валентина Дякова) та два пуделі Дякар і Чапа, яких вигулювали господарі (ляльок водили Геннадій Стогодок та Ірина Бирська).

Ідея вистави — самотність людини в сучасному світі. Він і Вона, поки пуделі гуляють, ведуть розмову. Головна її тема: єдині друзі героїв — їхні собаки. Кожен з героїв розповідає про свого улюбленця, інколи у залі виникає сміх. Але цей сміх — невеселий. Десь у глибині душі майже з самого початку вистави починає відкладатися сум. Сум за них, героїв вистави, у яких нікого, крім собак, немає близьких. Сум за себе...

Зовнішній світ, у якому відбувається дія, завдяки авторській п'єсі і художньому постановнику (головний художник театру ляльок В. М. Остапенко) втрачає свою конкретність. Це — лужок парку, який може бути у будь-якому місті нашої країни. Характерними рисами цих «закладів культури» є зашарпані скульптурні півонії, невідомо кому салютуючі, численна кількість табличок з усіма можливими і неможливими заборонами та написи на паркані.

Розповідати багато про нову роботу театру ляльок «Два пуделі» — справа невдячна. Її потрібно дивитися. Дивитися і відчувати. Хочеться лише подякувати постановнику спектаклю головному режисеру театру ляльок А. Ф. Шубі за чудову роботу.

Г. ХАРИТОНОВ.

Усе тече...

Фантасти все частіше прикидають — коли ж бо з'явиться машина з бажаннями і мисляча, як людина? І називають приблизний термін — середина XXI століття. Не знаю, мені здається це має трапитися значно раніше. Лише варто людині почати думати, як машина.

Сьогодні ми повертаємось нашим протопитим шляхом, виймаючи з пилу і багнюки, із слюзи на очах, тих, хто застерігав, гукав, волав, а ми набивали крок і не чули, тому, що один голос — ніщо проти тисяч співаючих «інтернаціонал» чи «Малу землю».

Чудові верстові хрести нашого переможного ходу: Гумільов, Мандельштам, Ахматова, Набоков, Гроссман, Галич, Висоцький.

Нас обірали Бродський і Солженицін в Америці, Войнович у Західній Європі. Але ж ми не розтратали, ми — ми будівники. Лише, о жаж, наш будматеріал так схожий на кістину.

То ж давайте бити в дзвони, хоч пізно, але давайте читати не поодинокі, а разом — «Котлован», «Ревієм», «Усе тече». Давайте по кришталю зберемо правду і будемо нею милуватися. Кожен маленький шматочок, але кожен.

Таким духом був проникнутий літературний вечір, який провела в Кіровоградському медичному училищі група 338л. Звучали твори, за читання яких лише кілька десятиліть тому могли і розстріляти, і вислати. Нехай студенти не мали професійної майстерності акторів, але була жага, відчувалася потяг до правди, до культури.

О. СУСЛЕНСЬКИЙ.

КОРОТКО

Майбутні медики мають особистим прикладом ствердити гуманність нашого ладу і свої професії, — про це повила мову секретар комсомольської організації Олександрійського медичного училища С. Подолінська з трибуни XVII звітно-виборчої конференції обласної організації Товариства Червоного Хреста, яка проходила в актовому залі Будинку профспілок в останній день березня.

І доповідь О. Силаєва, і промови наголошували на необхідності активізації роботи членів товариства у первинних організаціях задля утвердження здорового способу життя, в наданні медико-соціальної допомоги одиницям престарілим.

Є в цій справі і певний досвід: заgonи «Милосердя» створені і діють в Олександрійському медичному училищі (голова первинної організації Товариства Червоного Хреста І. Мазин), Олександрійському медичному училищі, а також у Кіровоградському медичному училищі (голова О. Червоний).

Дефіцит милосердя, який став звичайним явищем у рони застою, позначився і на ставленні молоді до одиноких престарілих. У доповіді і виступах делегатів та гостей конференції наголос було зроблено на фінансових потребах руху. Кошти ці можна одержати за рахунок благодійних ярмарків, концертів, пожертвувань, добровільних внесків.

О. КРИВА.

Відбулася звітно-виборча конференція обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. З доповіддю виступила голова правління організації, заступник голови обласного Т. Т. Дмитренко, із звітом ревізійної комісії виступив її голова О. І. Безсонов.

І в доповіді, і у виступах делегатів конференції йшлося про те, що поживати роботу товариства, первинних організацій у такій важливій і потрібній роботі, як збереження матеріальних і культурних пам'яток нашої історії по патрістичному і інтернаціональному вихованню населення.

Конференція обрала новий склад правління обласної організації, його президію. Головою правління обрано Т. Т. Дмитренка, заступниками голови Є. М. Чабаненко та М. І. Сиченка. Відповідальним секретарем обрано М. І. Ліпину, головою ревізійної комісії — О. І. Безсонова.

У роботі конференції взяли участь і виступили завідувач Ідеологічним відділом обкому Компартії України М. М. Суворов та завідувач відділом республіканського правління Товариства охорони пам'яток історії та культури Н. М. Юнак.

В ПРИЗЕРИ НЕ ПОТРАПИЛИ

Святом став для учасників республіканських фінальних змагань на приз Всесоюзного військово-спортивного клубу ЦК ВЛКСМ «Самбіст» час весняних шкільних канікул, проведений у Світловодську. І не тільки для них, а й для численних шанувальників цього виду спорту, які кілька днів збиралися на трибунах Світловодського Палацу спорту заводу чистих металів.

Вони, зокрема, з цікавістю спостерігали за ходом урочистого відкриття фінальних поєдинків, організованого Кіровоградським обласним і Світловодським міським комітетами комсомолу. Юних учасників і гостей змагання тепло вітали ветерани спорту Герой Радянського Союзу В. О. Верхоланцев, секретар ОК ЛКСМУ О. Котов, головний суддя турніру Л. М. Медведєв та інші.

До початку безпосередніх поєдинків на килимі учасники фінальних змагань здавали своєрідний екзамен з фізичної підготовки. І хоча світловодці — господарі турніру — мали у цьому виді турнірної програми своїх лідерів (наприклад, Віктор Василенко найбільшу кількість — 30 разів — підтягнувся, а його товариш по команді Олександр Гренов

був другим на підтягуванні у подоланні кросової дистанції), пробитися до високого місця у підсумковій таблиці вони не змогли і посіли лише 13 сходинку. Трохи краще турнірне становище у Кіровоградці. Але й вони не стали призерами республіканських змагань, де виступили 15 команд — переможців обласних першостей серед клубів самбістів, організованих за місцем проживання.

Після проведених попередніх поєдинків визначилися чвертьфіналісти, в яких тон задавали самбісти, котрі вже брали участь у розіграші чемпіонату України.

Перемогу у фіналі здобули вихованці клубу «Самбіст» ЖЕДУ № 34 Печерського району столиці республіки, які за рахунок 6:4 виграли матч зустрічі у юнаків 1972—1973 року народження — членів клубу «Дзержинець» Приморського району міста Одеси.

Переможців і призерів фінальних змагань нагороджено встановленими ЦК ЛКСМ України дипломами і призами.

САМБО

Перемогу у фіналі здобули вихованці клубу «Самбіст» ЖЕДУ № 34 Печерського району столиці республіки, які за рахунок 6:4 виграли матч зустрічі у юнаків 1972—1973 року народження — членів клубу «Дзержинець» Приморського району міста Одеси.

Переможців і призерів фінальних змагань нагороджено встановленими ЦК ЛКСМ України дипломами і призами.

І. КАРАНТ, громадський кореспондент «Молодого комунара».

ФУТБОЛ

Кіровоградці гостювали в Білій Церкві, де зустрілися з місцевими динамівцями. Господарі посідали останній шабелю турнірної таблиці і тому були сповнені рішучості перемогти. Ім і вдалося забити єдиний у зустрічі м'яч. «Зірка» поступилася — 0:1. Додамо, що в звітному турі жодна з команд-гостей не здобула двох очок.

Тепер наші футболісти проведуть три матчі підряд на своєму полі. 10, 13 та 16 квітня нашими суперниками будуть відповідно «Кремінь», «Ворскла» та «Нафтовик».

А. ШПАК.

СТАНОВЛЕННЯ ТРИВАЄ

Що й казати, хвилювалися того дня болільники. Невдалий старт оновленої «Зірки» (оновленої, щоправда, за рахунок відомих широкому загалу болільників гравців), поставив під сумнів її честотолітні наміри позмагатися за місце в першій десятці. Тим не менш, трибуни зібрали і квітня не менше 12—13 тисяч уболівальників. Як покажуть себе «зірки» в особі О. Халсаліса, А. Ділая, М. Федоренка? Чи не загубиться в захисних редутах суперників В. Трубников?

Отже, «Зірка» — «Дніпро» (Черкаси) — матч почався. Помітно хвилюються разом

з болільниками і гравці «Зірки». Може, перегоріли? Черкащани впевнено руйнують дещо хаотичні і прямолінійні атаки господарів. Аж ось і самі досягають успіху. Розгублені захисники тільки очима проводжали двох нападаючих дніпрян, які легко обіграли голкіпера О. Самсоненка — 0:1.

Цей гол чомусь не став для наших сигналом до дії. Територіальна перевага кіровоградців не йшла у порівняння з моральною, яка тепер була на боці гостей. Наші нервують, іноді грають надто грубо. Тричі йшов «з косою» на суперника захисник Т. Тулайдан і нерви ар-

бітра не витримали — жовта картка. А тут ще М. Федоренко не спомігся обіграти воротаря гостей.

У другому таймі наші взяли на озброєння комбінаційну гру з коротким пасом, в якій потужні і атлетичні гості почали губитися. Та ось, як сніг на голову — влучно пробив по наших воротах захисник гостей Суховай — 0:2. Коли б не нещастя, не було б і щастя. На небосхилі почало пробиватися сонечко (у першому таймі і в перерві накрапав нудний дощ) і в унісон погоді повеселішала гра «Зірки», якій тепер нічого було втрачати. Успіх не забарився.

М. Федоренко, як у своїй найкращій формі, прокинувся на вільне місце і невідпорно пробив. Ще не вухали аплодисменти, як у штрафній гостей збивають ветерана «Зірки» В. Самофалова. Він і покарав черкашан за грубість — 2:2.

2:2! Протягом п'яти хвилин — три м'ячі. Гості зовсім розгубилися. Не допомагають їм і ряд проведених у ці хвилини заміни — «Зірка» впевнено веде свою гру. Нарешті посміхнулася фортуна старанному В. Трубникову, який і поставив крапку у матчі. Отже, 3:2 перемогла «Зірка».

Вже через три дні кіро-

Що це так, ми переконалися з розповідей людей, зацікавлених у успішному проведенні цієї акції. Організаторів і безпосередніх виконавців.

— У перші дні після публікації умов конкурсу на краще обійстя молоді сім'ї ми тільки й робили, що приймали бажаних взяти в ньому участь, — розповідав перший секретар Новоукраїнського райкому комсомолу Сергій Гресько. — Роз'яснювали окремі деталі цієї роботи, підказували, яким чином можна виробити в домашньому господарстві максимальну кількість продукції. Наскільки дозволяла компетентність, звичайно. Кілька молодих сімей уже підписали договори з районною заготконторою.

— Так, договори є, — підтвердив директор заготконтори Володимир Миколайович Стратонов. — Ось вони.

Разом із інструктором обкому комсомолу Станіславом Чернявським знайомимося з гарантійними листами, в яких закріплено відповідальність обох сторін за виробництво й реалізацію продукції. Ось документ, підписаний механізатором з Рівного Петром Гненим (перше, читачі «Молодого комуніста» ще й досі пам'ятають його переконливу перемогу в республіканському змаганні молодих жатварів нількарічної давності). Схоже на те, що й з підсобного господарства Петро планує зібрати максимальний «врожай»: 800 кілограмів м'яса, 500 — картоплі, 125 — цибулі, 50 — квасолі, 50 — насіння гарбузів, 500 штук яєць. Саме стільки зобов'язався він здати до кінця року на приймальний пункт. За попередніми підрахунками, сума від вирученої продукції становитиме близько 3 тисяч карбованців.

— Окрім пільг, передбачених конкурсом, — права на позачергове придбання автомобілів, холодильників, кольорових телевізорів, пральних машин, сімейних туристичних путівок, — підкреслив В. М. Стратонов. — Наші партнери можуть отоварюватися за державними розцінками комбикормами. Торік цим правом скористалися кілька десятків чоловік. Вони ж, до речі, тільки м'яса здали понад 650 тонн. Тобто, максимум того, що міг вмістити наш холодильник. Нинішнього року ми встановили нову холодильну камеру і плануємо заготовити в населення понад 700 тонн м'ясопродукції.

Погодьтеся, що виробити на

власному подвір'ї 800 кілограмів м'яса, зібрати півтонни картоплі на «регламентованому» шматочку землі, не так уже й просто. Ми вирішили побувати в одній з молодих сімей і на власні очі побачити секрети вмілого господарювання.

Мешканка Рівного Катерина Короленко зустрівла привітно. Що-

дні. Вона, а також донька і метикувата помічниця Олена показують живність.

— Ось корівка, — хвалиться мама. — Надзвичайно удійна — до тридцяти літрів молока щодня дає. Торік взяли її первісткою в колгосп «Рассвет». Взяли, так би мовити, в кредит, є тепер така послуга. Не повірите — розплатилися молоком за одне літо.

— Поросляток шестеро, — від-

— Чи не важко? — запитали Катя наприкінці розмови.

— Ні! — твердо відповіла вона. — Для дітей стараємося. Я вросла сиротою, скільки пам'ятаю себе — сутужно жила. Тепер у хліборобів з'явилася добра можливість сповна використати своє вміння, подбати про матеріальний достаток. Чом же не використати її?

М. ЧЕРНЕНКО,
спецкор «Молодого комуніста».

Короткий коментар інструктора відділу соціальних та економічних проблем обкому комсомолу С. ЧЕРНЯВСЬКОГО:

— Катерина Короленко має рацію: рішення останнього Пленуму ЦК КПРС з аграрних питань відкривають неабиякі перспективи не лише орендарям, працівникам агрофірм, сільськогосподарських кооперативів, а й хліборобам, які ведуть індивідуальне господарство. Певною мірою покликаний стимулювати виробництво сільськогосподарської продукції і здачу її державі конкурс, оголошений обкомом комсомолу та правлінням облспоживспілки.

На обійсті сім'ї, особливо молоді, приховані неабиякі резерви для поповнення продовольчими ресурсами. Приклад новоукраїнського району — яскраве тому свідчення. Майном комсомолу разом з дирекцією заготконтори провели роз'яснювальну роботу, чітко визначили у власних можливостях для матеріального стимулювання людей — і справа пішла. Можна не сумніватися, що, завдяки договорам, підписаним з Катериною Короленко, Петром Гненим, Віктором Папановою (він працює механізатором у колгоспі імені Чапаєва, очолює комсомольську організацію), іншими молодими хліборобами, завтра держава одержить центнери дешевого м'яса, іншої продукції.

Чимало молодих сімей включилося в конкурс і в Олександрівському районі. На жаль, на цьому перелік регіонів, де добре поставлено цю справу, обривається. Навіть не прийняли відповідних постанов, не розробили умов змагання в Долинському і Петрівському районах, розкачуються і в деяких інших. Чому? Сподіваємось, що відповідь на це запитання ми отримаємо вже незабаром, коли обком комсомолу і «Молодий комуніст» проведуть вибіркові рейди-перевірки.

АКТУАЛЬНО

І НАШ З ВАМИ ГОЛОС

В тижневику «Аргументи і факти» (№ 13 за нинішній рік) уміщено інтерв'ю з головою

Держкомітету СРСР з охорони природи Ф. Моргуном під назвою «Врятувати свій дім».

У ньому, зокрема, йдеться про припинення фінансування проєктів або будівництва таких об'єктів, як Одеська атомна

теплоелектроцентраль та четвертий блок Південноукраїнської АЕС. Вирішено також припинити будівництво реакторів «чорнобильського типу». Прийнято нові вимоги до розміщення атомних станцій, засновані на рекомендаціях і нормах МАГАТЕ.

Звичайно, все вищесказане — тільки перші кроки на шляху до припинення шкідливого впливу об'єктів атомної енергетики на природне середовище. Відрадно, що прийняття цих рішень посприяли і майже 19 тисяч підписів наших читачів під листом протесту проти дальшого будівництва атомних станцій на Україні, опублікованим у «Молодому комуністі» за 26 листопада 1988 року.

3

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

поповнення продовольчих ресурсів з підсобних господарств колгоспників почала діяти.

правда, дещо розгубилася від уваги:

— Які там секрети, — посміхнулася. — Зараз кожен, хто не лінується, може добре заробити. Особисто ми з чоловіком Олександром, він інженером-конструктором на дослідно-експериментальному заводі працює, вирішили придбати автомобіль. Тому й покладемо на конкурс неабиякі надії.

Обходимо обійстя молоді госпо-

диняє сарай Оленка. — Думасмо ще чотирьох купити. Правда, мамо?

Катя погоджується: правда, мовляв, та ще двох бичків.

— А як же з кормами? — дивуюсь. — Прогодувати тану ферму непростор...

— Проблем немає, — відповіла К. Короленко. — Торік ми теж здали кілька свиней, двох бичків. Купили в заготконторі 5 центнерів комбикорму, 8 — манухи.

— А зелену масу, сіно де бере? — Самі вирощуємо. Маємо поблизу хати 18 соток землі, ще 80 — взяли в оренду в місцевому колгоспі.

УВАГА! УВАГА! УВАГА!

ТРИВАЄ ОБЛАСНИЙ КОНКУРС НА КРАЩЕ ОБІЙСТЯ МОЛОДОЇ СІМ'Ї, ОГОЛОШЕНИЙ ОБКОМ ЛКСМ УКРАЇНИ ТА ПРАВЛІННЯМ ОБЛСПОЖИВСПІЛКИ.

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ОБЛАСНИЙ КОНКУРС НА КРАЩЕ ОБІЙСТЯ МОЛОДОЇ СІМ'Ї

Обласний конкурс проводиться обкомом ЛКСМ України та облспоживспілкою з 1989 по 1990 рік включно з метою максимального використання потенціалу особистих підсобних господарств молодих сімей в поліпшенні забезпечення населення продуктами харчування.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ КОНКУРСУ:

— підвищення зацікавленості молодих сімей у співробітництві на взаємовигідній договірній основі з організаціями споживчої кооперації у виробництві на присадибних ділянках овочів, плодів, молока та м'яса, іншої сільськогосподарської продукції;

— посилення уваги радянських, господарських органів і комсомольських організацій до питань розвитку підсобних господарств молодих сімей, задоволення їх потреб в матеріально-технічних засобах (забезпечення будівельними матеріалами, засобами малої механізації, молодняком худоби і птиці, кормами, саджанцями фруктових та ягідних культур, насінням та добривами);

— поширення договірних основ на виробництво сільськогосподарської продукції на присадибних ділянках молодих сімей, підвищення двосторонньої відповідальності за їх виконання;

— пропаганда кращих досягнень молодих власників присадибних ділянок, кооперативних та інших об'єднань молодих сімей по виробництву сільськогосподарської продукції, досвіду роботи радянських, господарських та комсомольських органів з розвитку особистих підсобних господарств громадян.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ КОНКУРСУ:

Учасники конкурсу:
— молоді сім'ї віком до 35 років;
— міські та районні комсомольські організації;
— заготівельні контори райспоживспілки;
— керівництво конкурсом здійснюють конкурсні комісії при обкомі, райкомах комсомолу з представників комітетів комсомолу, заготівельних організацій споживкооперативу, місцевих Рад народних депутатів, первинних комсомольських організацій;

УМОВИ КОНКУРСУ:

для участі в обласному конкурсі допускаються молоді сім'ї, які уклали договір на виробництво продукції з організаціями споживкооперативу. Конкретний, мінімальний об'єм продукції, реалізований молодими сім'ями за договорами, визначається на місцях конкурсними комісіями;

ПОДАЧА ЗАЯВОК НА УЧАСТЬ У КОНКУРСІ:

молоді сім'ї, які виявили бажання взяти участь в обласному конкурсі, заповнюють конкурсну картку. Її перша частина висилається в конкурсну комісію при райкомах комсомолу, друга частина заповнюється відповідно до реалізації договору і подається в комісію не пізніше 25 грудня.

Картка завіряється печаткою організації, що укладає договір.

Комітеті комсомолу підприємств, організацій, з якими молоді сім'ї укладають договори, виготовляють табличку (довільної форми) для позначення обійстя, які беруть участь в обласному конкурсі.

ПЕРЕМОЖЦІМ ОБЛАСНОГО КОНКУРСУ ВИЗНАЮТЬСЯ:

— молоді сім'ї, які отримали найвищі результати з виробництва в особистих підсобних господарствах сільськогосподарської продукції і її реалізації за договорами з організаціями споживчої кооперації, і які утримують у разі наявності особисте обійстя;

— міські і районні комсомольські організації, які надавали найбільшу допомогу організаціям споживчої кооперації у виконанні планів закупки сільськогосподарської продукції від населення, а також ті, що досягли масової участі молодих власників присадибних господарств у виробництві сільськогосподарської продукції за договорами у порівнянні з попереднім роком.

Переможця серед міських і районних комсомольських організацій, а також краще обійстя області визначає обласна конкурсна комісія на основі конкурсних карток і даних державної статистики.

ЗАОХОЧЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ ОБЛАСНОГО КОНКУРСУ:

— за перше місце в обласному конкурсі молоді сім'ї буде нагороджена Почесною грамотою обкому ЛКСМ України та облспоживспілки, цінним подарунком (600 карбованців). Сім'ї також буде надано право на позачергове придбання легкового автомобіля;

— за друге місце в обласному конкурсі молоді сім'ї буде нагороджена Почесною грамотою обкому ЛКСМ України та облспоживспілки, сімейною путівкою для відпочинку по лінії БММТ «Супутник». Також буде надано право на позачергове придбання мотоциклів «Урал», «Дніпро» або одного з товарів підвищеного попиту;

— за третє місце молоді сім'ї нагороджується Почесною грамотою обкому ЛКСМ України та облспоживспілки, їй буде надано право на позачергове придбання товарів підвищеного попиту.

Міська, районна комсомольська організація, яка зайняла перше місце в обласному конкурсі, нагороджується Почесною грамотою обкому ЛКСМ України та облспоживспілки, відеоманітофоном.

Райкоопзаготпром, який зайняв перше місце в обласному конкурсі, нагороджується Почесною грамотою обкому ЛКСМ України та облспоживспілки, грошовою премією (500 карбованців).

За результатами обласного конкурсу комсомольські, господарські працівники, які внесли найбільший особистий вклад в організацію і проведення конкурсу, будуть премійовані і нагороджені цінними подарунками за рішенням обласної конкурсної комісії.

Оплату цінних подарунків і виплату премій комсомольським і господарським працівникам здійснює управління заготівель облспоживспілки за рахунок засобів фонду заохочення за збільшення виробництва та закупки продуктів тваринництва в особистих підсобних господарствах громадян.

Молода сім'я, яка зайняла перше місце в районному конкурсі, нагороджується цінним подарунком або грошовою премією на суму 300 карбованців.

КОМСО-
МОЛЬСЬКА
ПЛАНІРКА

НА ТРИБУНУ
ПЛЕНУМУ
ОБКОМУ
КОМСОМОЛУ

РЕЗОНАНС

«А що
в Добровеличківці
недобре?»

Так називалася публікація на теми дозвілля молоді, вміщена у номері «Молодого комунара» за 14 січня ц. р. До редакції надійшла відповідь від заступника голови Добровеличківського райвиконкому О. Д. Швеця, у якій він повідомив:

— Статтю «А що в Добровеличківці недобре?» обговорено координаційною радою за участю секретаря райкому ВЛКСМ України М. Лисича. Намічено конкретні заходи по поліпшенню роботи з молоддю в районі.

У районі щотижня у середу, суботу і неділю діє дискотека при районному будинку культури. У кінотеатрі щоп'ятниці теж проводяться дискотеки та працює нічний кінозал. З 1 лютого щосуботи в будинках культури намічено проводити зустрічі трудових колективів районного центру з колективами сіл району, які супроводжуватимуться обмінними концертами. Готуються у будинках культури і змагання «Нумо, дівчата!» і «Нумо, хлопці!», інші масові заходи.

Голова райспоживтовариства В. О. Дмитренко запевнив координаційну раду, що приміщення під молодіжне кафе буде відремонтоване до кінця травня. Спортивні організації району готуються провести ряд спортивних змагань, до яких буде залучено широкі маси молоді. Координаційна рада контролюватиме виконання намічених заходів і заслуговуватиме окремих керівників, від яких залежить організація дозвілля молоді в районі.

4

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

ТЕЗИ

ДО ПЛЕНУМУ ОБЛАСНОГО КОМІТЕТУ КОМСОМОЛУ

Минуло майже два роки після XX з'їзду ВЛКСМ, який прийшов до висновку: щоб активно брати участь у перебудові суспільства, комсомол сам повинен перебудуватися.

Які перші результати перебудови в обласній комсомольській організації, чи на правильному вона шляху? Що потрібно зробити, щоб ліквідувати перешкоди, дати новий імпульс всесторонньому оновленню життя спільнот комсомольської організації, зробити перебудову в комсомолі безповоротною?

На ці запитання, які хвилюють комсомол і молодь області, повинен дати відповідь VIII пленум обкому комсомолу, який відбудеться у квітні цього року.

На пленумі буде заслухано звіт бюро Кіровоградського обкому комсомолу про керівництво перебудовою в обласній спільноті комсомольської організації і розроблені заходи по дальшій її активізації.

Бюро обкому комсомолу пропонує всім бажаючим узяти участь у підготовці пленуму. Найбільш зручною формою попередньої розмови про долю і перспективу перебудови в обласній комсомольській організації стане дискусія, під час якої первинним треба реалістично оцінити зроблене, підійти до досягнутого з позицій серйозного, критичного і самокритичного аналізу, перевірити виконання раніше прийнятих рішень, визначити перелік запитань і проблем, які вимагають першочергової уваги, узагальнюють позитивний досвід.

Як платформу для дискусії з цих питань і пропонуються тези бюро обкому комсомолу.

I. ІДЕОЛОГІЯ ПЕРЕБУДОВИ

Сьогодні проводиться ідейно-політична робота в іншій ідеологічній атмосфері, ніж навіть рік тому. Молодь вільніше висловлює свої думки, оцінки, судження. Різно підійшли до інтересу до історичного минулого і політичних проблем сучасності. Але виявилось і те, що наші ідеологічні кадри не зуміли привести зміст роботи у відповідність з гострим завданням сьогодняшнього моменту.

У результаті навіть комсомольський актив, як показало анкетування і опитування, проявляє елементарну політичну неграмотність.

Так, секретарі деяких комсомольських організацій Петрівського, Ульяновського, Кіровоградського, Добровеличківського районів як не старалися, так і не змогли згадати головні завдання XII п'ятиріччя, показали повне незнання таких понять, як «прискорення», «соціальна справедливість», «орендний під'їзд». Ми ще і ще раз переконаємось, що оволодіння ідеологією перебудови неможливе без вирішення багатьох проблем.

ЯКЕ ПОЛІТИЧНЕ НАВЧАННЯ МОЛОДІ НАМ ПОТРІБНЕ?

У 1988—89 навчальному році в 938 школах і семінарах системи комсомольського політнавчання навчається понад 20 тисяч юнаків і дівчат. Звіти заняття в сільських районах в цьому році показали, що 70 процентів слухачів фактично не оволоділи мінімумом знань, передбачених програмою.

Тому закономірне запитання: «Чи потрібні нам такі форми і методи політнавчання молоді?»

Молодь вже не сприймає істину на віру. Найкоротший шлях до істини — це дискусія. Тому в сфері політичної освіти молоді головним завданням є перехід від монологу до діалогу, а це можливо лише через політичний дискусійний молодіжний клуб.

Здоровий глузд підказує, що від стереотипних підходів до політичного навчання молоді ми повинні рішуче відмовитися.

Тривожна ситуація склалася в області у зв'язку із зростанням наркоманії, пияцтва, проституції, злочинності в молодіжному середовищі. Тільки за минулий рік більше 2300 громадян віком від 14 до 29 років брали участь у здійсненні злочинів. Кожен четвертий з них був комсомольцем. Серед тих наркоманів і «сикоманів», котрі стоять на обліку, — 55 процентів громадян віком до 30 років, 11 — неповнолітні. І в той же час закладами культури і спорту заповнюються тільки третина вільного часу молоді, решта практично не організована.

Комітети комсомолу, зацікавлені організації вкрай повільно повертаються лицем до молодіжних проблем. Одним із варіантів рішення даної проблеми є створення матеріально-технічної бази молодіжного дозвілля через господарсько-об'єднання.

На сьогодні комітетами комсомолу створено десять молодіжних центрів, об'єднань, клубів, кооперативів відпочинкового характеру, але це тільки перші кроки на шляху оволодіння сферою вільного часу молоді.

II. КОМСОМОЛ І ЕКОНОМІКА

Чому ми хочемо відмовитися від застарілих форм соціалістичного змагання? Та тому, що багаторічна участь комітетів комсомолу в організації соціалістичного змагання дає підставу зробити висновок: у тому вигляді і в тій формі, в яких воно проводиться сьогодні, соціалістичне змагання втрастило привабливість в очах молоді. Формалізм, бюрократія, нерівні умови для молодих його учасників дискредитували і знецінили саму суть змагання.

Комсомол — організація суспільно-політична, тому головним завданням комітетів комсомолу є політичне забезпечення економічної реформи, для чого необхідно:

— по-перше, зміцнювати господарсько-виробничі колективи соціальною активністю молоді;

— по-друге, активно утверджувати нове економічне мислення; всім комсомольцям оволодіти і «азбукою», і «вищою математикою» реформи;

— по-третє, зробити дійсною участь молоді в прискоренні НТП і модернізації економіки. Тут своє слово повинна сказати єдина суспільно-державна система науково-технічної творчості молоді. Перші кроки по її створенню в нашій області зроблені. Створено 2 центри НТТМ, які уклали договори на суму 500 тисяч карбованців, і виконали їх вже більше, ніж на 300 тисяч карбованців;

— по-четверте, утвердити реальний престиж творчої, інтенсивної, якісної праці;

— по-п'яте, вести економізацію своєї діяльності, формуючи на основі Постанови Ради Міністрів СРСР від 4 серпня 1988 року «Про сприяння в господарській діяльності ВЛКСМ» нашу, комсомольську, економіку. Бюро з цього приводу вважає необхідним висловитися детальніше.

ПРАВА МОЛОДІ — ПІД ЗАХИСТ КОМСОМОЛУ

Ні для кого не секрет, що молодь у нас — одна з найменш захищених в соціальному плані груп суспільства. На сьогоднішньому етапі вважаємо єдиною можливою виходом із важкої соціальної молодіжної ситуації, яка склалася, — створення комсомольської економіки, яка дасть можливість юнакам і дівчатам самостійно заробляти гроші для реалізації своїх потреб. Потрібне житло, молодіжний клуб чи дискотека — заробить на те і на інше.

Сьогодні комсомольська організація може створити працюючий на господарському молодіжний центр, власне підприємство, об'єднання, центр НТТМ, відкрити рахунок у банку, створити Фонд молоді і фінансувати реалізацію будь-яких починань молоді. Це особливо актуально для сільської молоді.

На сьогодні комсомольські організації мають необхідні економічні важелі, щоб стати не просто захисником, а гарантом соціальної та економічної захищеності молоді.

Ми вважаємо, що перехід на економічні методи роботи є єдиною правильним шляхом. І перебудова комсомолу відбудеться, якщо в середовищі комсомольських працівників та активістів народиться нове мислення, органічною частиною якого стане економічний підхід.

Добитися соціальної захищеності прав молоді неможливо без посилення ролі комсомолу в управлінні економікою.

Молодь — це відчутна сила народногосподарського комплексу області. Тому нам варто відійти від ролі прохачів з простягнутою рукою. А це можливо лише при вмілому використанні комсомольськими організаціями Закону СРСР «Про державне підприємство (об'єднання)» і максимальній активності представників молоді в радах трудових колективів. На жаль, на сьогодні ми можемо назвати дуже мало адрес в обласній комсомольській організації, де б комсомол, використовуючи раду трудового колективу, колективний договір, відстоював інтереси молоді.

III. МИ — ЗА ПЕДАГОГІКУ СПІВРОБІТНИЦТВА

Процес гласності і демократизації диктує необхідність нового змісту освіти, спільної творчої роботи вчителів і учнів, зміни стилю життя навчальних закладів, використання оригінальних прийомів навчання і раціональних методів засвоєння знань.

Незважаючи на значне розширення самостійності учнівських і студентських первинних, вони ще не перетворилися в реальну діючу силу.

Права є, але для їх використання треба відмовитися від непотрібних «казівок «зверху», перестати надіятися, що старші подумают за нас. І найголовніше — навчитися діяти, а не говорити про дії.

Тут максимально треба використовувати нові умови господарської діяльності комітетів комсомолу в поєднанні з принципами самоуправління для покращення умов навчання і прожит-

вання, організації змістовного відпочинку, оптимального виходу науки на виробництво.

Назріла і необхідність створення в області достатніх умов для забезпечення добровільної дитячої, студентської праці, вироблення нового економічного механізму, який сприятиме більш повному задоволенню потреб підлітків і студентів у праці в навчальній і вільній від навчання час, створення мережі учнівських і студентських кооперативів, шкільних і студентсько-виробничих об'єднань, мережі посередницьких фірм, переходу до активних форм військово-патріотичного виховання підлітків, з допомогою воїнів-інтернаціоналістів, військово-патріотичних об'єднань і клубів, залучити піонерів, школярів до цих корисних справ через нову роботу структури ради піонерської організації.

IV. ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ВНУТРІСПІЛКОВОГО ЖИТТЯ

У молодіжному середовищі намітився процес подолання політичної апатії, подвійної моралі, користолюбства. До безповоротності перебудови в комсомолі ця тенденція повинна бути збережена і посилена, а це можливо лише на шляху всебічної демократизації життя комсомольської організації.

По-перше, слід повернути первинній всі ті статутні права, які теоретично визнавалися, а на практиці підмінялися правом окрику і адміністрування з боку вищестоящих органів.

По-друге — забезпечення повної гласності в роботі комітетів комсомолу на всіх рівнях в поєднанні з підзвітністю низовим ланкам.

По-третє, — розуміння того, що прав без обов'язків не буває. Більше прав — більше обов'язків.

Демократизація змінює життя і нашої обласної комсомольської організації. Є вже перші результати. Тільки при звітах і виборах минулого року з двох і більше кандидатур були вибрані: 60 процентів секретарів комітетів первинних комсомольських організацій, 47 процентів з правами первинних, 27 процентів групкомсоргів. Утвердження принципів гласності і демократизму проявилися і в оцінці діяльності виборних органів.

Так, під час виборів 1988 року робота 66-ти комітетів комсомолу, комсомольських бюро, групкомсоргів була визнана незадовільною.

Створено передумови для зміни стилю і методів роботи апарату обкому комсомолу. Скорочено кількість працюючих на 26 процентів, розроблена і затверджена нова, більш прийнятна на даному етапі перебудови в комсомолі структура апарату, визначені головні напрями роботи кожного із його підрозділів.

Демократизація змінює комсомольське життя. Прикладів цьому можна навести багато. І все ж нові демократичні норми важко впроваджуються в практику. Поки ще не вдалося зробити по-справжньому працюючими виборні органи. Рядові комсомольці недостатньо впливають на свій виборний орган, а виборний орган — на апарат. Тут ми стикаємося з цілим комплексом проблем, які «на ура» просто не візьмеш. Як подолати таке «відчуження»? Яким бути виборному органу, щоб в ньому були представлені всі категорії молоді? Яким повинен бути статус членів виборних органів? Якою повинна бути система звітів і виборів восени нинішнього року? Про це повинна відбутися розмова на пленумі обкому комсомолу.

Хід кампанії по висуненню кандидатів у народні депутати СРСР показав, що ми не вміємо боротися за владу. Комсомольські організації фактично провалили передвиборну кампанію в територіальних округах. В результаті жоден представник молоді нашої області не вибраний у найвищий орган державної влади країни.

Недоліки і промахи, позитивний досвід виборної кампанії повинні максимально врахуватися під час виборів у народні депутати УРСР, в місцеві Ради, які відбудуться восени цього року.

Для справжнього, предметного, а не світоглядного відстоювання інтересів молоді, для проведення дійсно молодіжної політики в місцевих органах Радянської влади нам необхідно завоювати більшість у Радах, щоб у них був відчутний голос комсомольських депутатів.

Найважливішою умовою перебудови в комсомолі, його оновлення є зміна стилю партійного керівництва комсомольськими організаціями в світлі вимог XIX Всесоюзної партійної конференції. Поки в практиці деяких партійних організацій залишається і командний стиль, і невага до проблем молоді, дріб'язковість опіки.

Бюро обкому комсомолу звертається до комсомольців і молоді області, всіх тих, хто зацікавлений у підвищенні авторитету і зміцненні позицій обласної спільнот комсомольської організації з пропозицією критично проаналізувати стан справ в усіх комсомольських ланках: від первинної до обкому, твердо оцінити досягнуте, висловити свою думку про причини, які гальмують перебудову в комсомолі, про шляхи їх подолання.

ЕКОЛОГІЯ

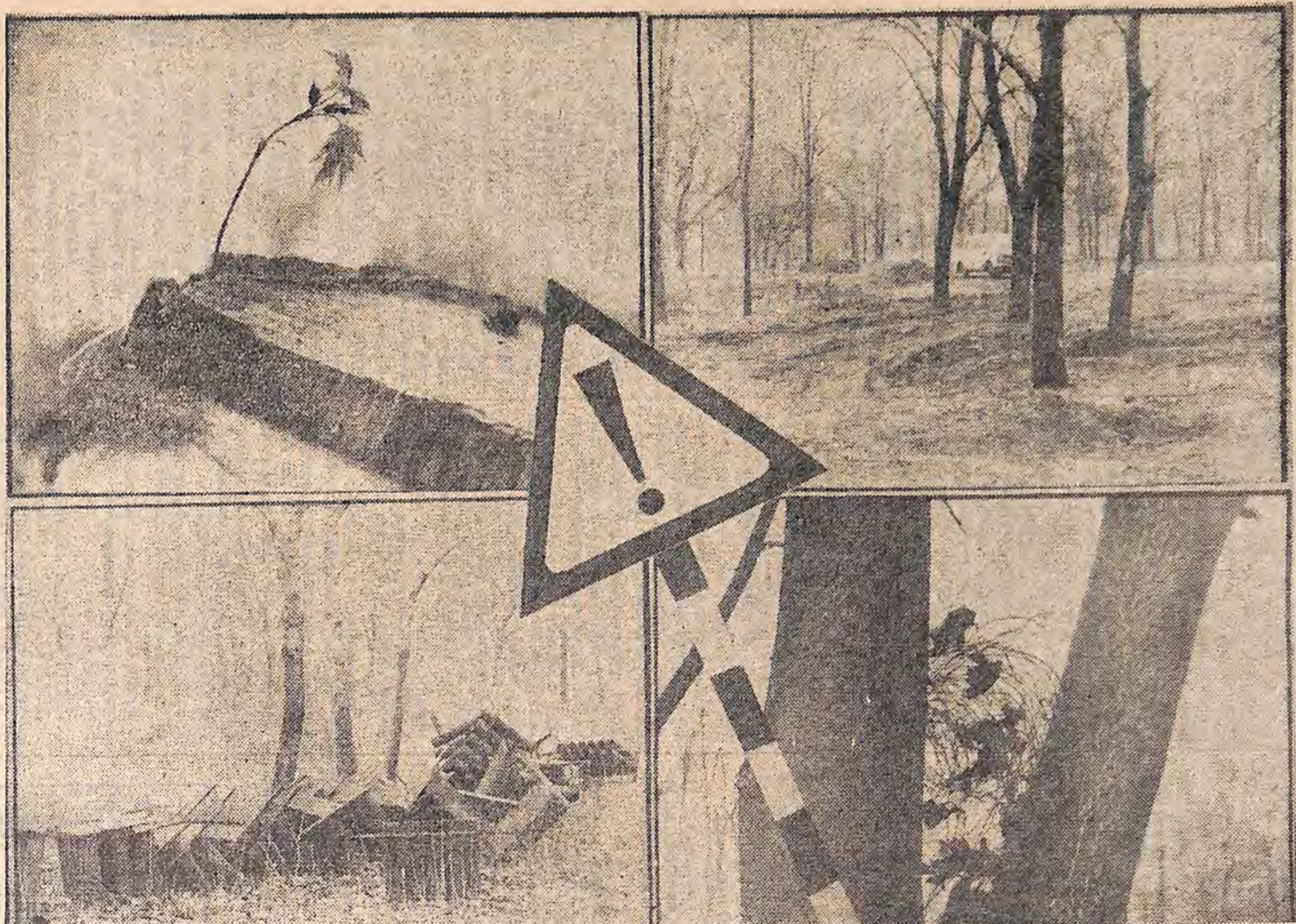
«ЧИСТІСІНЬКОЇ ВОДИ ПРОЕКТ...»

Під таким заголовком у номері «Молодого комунар» за 4 лютого ц. р. було вміщено аналітичну статтю, де йшлося про можливі наслідки будівництва Добрянської зрошувальної системи на річці Синюсі неподалік Вільшанки. До редакції з цього приводу надійшов лист від заступника голови Вільшанського райвиконкому І. П. Кірова. Зокрема, в ньому сказано: — Стаття знайшла широкий відгук серед громадськості району. Насамперед людей хвилює, бути чи не бути річці Синюсї чистою і повноводною, якою вона була донедавна, та чи відновить вона свою природну течію. Адже після побудови Червонохутірської ГЕС річка обміліла, особливо нижче станції, втратила силу. Викликає у людей занепокоєння і той факт, що під водою залишаються затоплені пасовища, потреба в яких для громадського тваринництва сьогодні особливо велика. Тому райвиконком прийняв рішення про створення комісії по вивченню доцільності будівництва Добрянської зрошувальної системи.

5

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

САД І КАЗЕННА ПЕРСПЕКТИВА

...Залишки центрального входу. Вкрита траншеями та котлованами головна алея. Понівечені сходи у бік річки. Там, де втрутилися руйнівні сили, — порослі пагонами пеньки (їх припадає не менше п'яти на кожне вицілене дерево). Купи сміття і гори корчів дерев. У незайманих місцях — непрохідні хащі молоді акації, бузку і всохлих бур'янів. Пустир. Звалище. Смітник. Тільки здичавілу облізлу собаку і зустрінеш тут. Наче в тій казці про злих розбійників, на кордонах царства Кашеєвого... Чий же злий геній владарює в цій спустошеній, понівеченій, забутій людьми місцині біля телецентру, на околиці Кіровограда?

Цей парк — пам'ятник садово-паркового мистецтва (так про нього сказано в охоронному свідоцтві). Місцина ця нині носить гучну й ефектну назву — парк Перемоги. Яку ж «перемогу», за задумом тих, хто дав цю назву колишньому міському саду, символізує цей шмат жалюгідної, понівеченої рослинності? Чи не перемогу над беззахисною природою? Звідки ж у парку така «переможна» назва? Про це можна було б запитати тих чиновників, які перейменовували парк... Та заглиблюватися в історію «державним» людям ніколи й ні до чого, як на їхню думку. Звідси нестримне бажання перейменувати все, що тільки піддається перейменуванню, дати всьому «гучні», «доступні», та абсолютно нейтральні найменування. І не біда, коли ті назви стосуються об'єкта, як стоп-сигнал — зайця, коли вони просто повторюють те, що є в інших, «більших і багатших» містах...

Навряд чи й відали наші місцеві онимати (ті, що дають імена), коли нарекали міський сад парком Перемоги, про його давню і цікаву історію. Про те, що він був заснований значно раніше славнозвісного Софіївського дендропарку в Умані — ще в 1764 році — на красивих берегах Сугоклеї поруч зі збудованою фортецею святої Єлисавети. Заснував його намісник Нової Сербії (тодішня назва краю) генерал Мельгунов за наказом самої Катерини II. Цариця мала на думці ласувати південними фруктами та овочами з нових земель. У наступного року до столиці було послано прапорщика Вербіна, який доповодив туди цілий віз днів, кавунів та іншого, вирощеного садівником-ієромонахом Герасимом.

Новий сад нарекли канцеляристи казенним. Що в наші часи, що два століття тому, а назви, виворені столоначальниками, оригінальністю думки чи злетом фантазії не відзначалися. Мабуть, тому вони важко приживалися в народі.

На перших порах сад неофіційно іменували виноградним, бо, крім фруктових дерев, у ньому було закладено чималі виноградники. У саду діяла школа садівництва і виноградарства. Поставки до столу цариці стали регулярними.

Разом з тим існувала й інша назва саду — «Потьомкінський». Справа в тому, що на нижній алеї саду на березі річки (трохи нижче сучасної греблі) стояв колись величезний, у чотири обхвати красень-дуб. За переказами, під цим дубом фельдмаршал Потьомкін не раз скликав ради з питань облоги і взяття Очакова. За часів російсько-турецької війни у другій половині XVIII сторіччя фортеця святої Єлисавети відігравала значну роль у боротьбі Російської держави за вихід до Чорного моря, була операційною базою російських військ.

Так що легенда про перебування в нашому місті Потьомкіна має певні підстави. Біля столітнього (потьомкінського) дуба колись була криниця, вода в якій, за переказами, мала цілющі властивості.

ПІСЛЯ ліквідації фортеці святої Єлисавети (сталося це наприкінці XVIII століття) сад, який був у віданні її комендантів, лишився безгоспним. Він був підпорядкований спочатку Єкатеринославській, а згодом — Херсонській казенній палаті і переживав перший занепад. Його за безцінь почали здавати в оренду. В 1814 році тут хоронили померлих від чуми.

Міська дума, на чолі з її головою Фундук-леєм порушили питання перед урядом про передачу саду місту. У 1819 році це прохання задовольнили. З тих пір сад став міським. В 1829 році Єлисаветград став центром військового поселення на півдні України. В цей час на впорядкування саду було виділено значні кошти. За справу особисто взявся військовий намісник краю Остен-Сакен. Наприкінці тридцятих років минулого століття в саду поралася ціла робоча команда на чолі з досвідченим садівником. Площа саду, що становила у 1819 році майже 35 гектарів, була розширена: розбито нові алеї з твердим покриттям, квітники, насаджено багато нових дерев.

Річку Сугоклею розчистили, на ній було влаштовано купальні. У саду спорудили павільйон, танцювальний зал. Влітку тут жив сам військовий намісник з сім'єю. Крім робіт у міському саду, за наказом Остена-Сакена в середині минулого століття було закладено вздовж Інгулу в центральній частині міста Османський бульвар (залишки його нині іменуються сквером Ленінського комсомолу), а також парк у фортечних валах. Робота по озелененню складала лише частину заходів, спрямованих на впорядкування міста.

Після ліквідації військових поселень в 60-х роках минулого століття сад знову почав занепадати. «Другий ренесанс» його почався аж наприкінці минулого сторіччя. До речі, на той час сад знаходився за кілометр від Єлисаветграда (тоді це було місто, у якому, скажімо, телефонна станція налічувала лише біля ста абонентів)... Однак уже в цей час до міського саду було прокладено трамвайну лінію, якою можна було скористатися з квітня по жовтень. У саду щотижня по чотири рази грав військовий оркестр, працювали буфети, діяли атракціони. В зібраннях колекціонерів мені довелося бачити до півсотні різних дореволюційних листівок з видами нашого міста. Є серед них і листівки, на яких зображено старий міський сад...

Під час революції міський сад спіткала сумна доля. На паливо для навколишніх землянок і куренів спіяли і вікового дуба неабиякої краси, і декоративні та фруктові дерева.

А Ж НАПЕРЕДІ Великої Вітчизняної війни знову піднявся, забував сад-красень. Та нове лихоліття привело сюди людей із сокирами... Однак у важкі повсенні роки сад знову впорядковують. Ще гостро відчувалися наслідки війни, а вже в Молдавію, на Буковину, Вінничину, Полтавщину їхали працівники зеленгоспу — за саджанцями. Оксамити амурські, каркеси — західні та гладенькі, рідкісні щеплені форми кленів, ефедра, магонія, пухирник та багато інших екзотів стали повноправними членами зеленої родини саду. Напів-

голодні, погано зодягнені садівники мріяли перетворити розорений сад якщо не в ботанічний, то принаймні в солідний дендропарк. І вони не просто мріяли. Вони творили, працювали задля цього...

А ось в останні десятиріччя про сад чомусь знову забули. «Батьків» міста в першу чергу цікавив, певно, «фасад» обласного центру. Впорядковувалися центральні магістралі. До задвірків руки не доходили. Сотні тисяч карбованців було вбетоновано у площу Кірова, а про міський сад згадували хіба під час чергового суботника. Тоді приходили сюди тисячі ентузіастів із сокирами, приїжджали десятки тракторів. Люди рубали все, що їм здавалося зайвим, тракторами корчували пні. Під звуки бадьорих маршів молоді люди, певні, що роблять потрібну й корисну справу, нищили завезені з далеких дендраріїв екзоти. Вони, мабуть, не відали, що творили. Проте ті, хто посилав сюди комсомольців, повинні були знати.

Близько двох століть тому сучасник гоголівського городничого, херсонський губернатор, бажаючи поліпшити сад, не людей із сокирами посилав, а рекомендував міській думі доповідного садівника. Чому ж у наш вік суцільної грамотності чинимо некомпетентно?

Якщо виходити з сучасного стану міського саду і темпів його реконструкції, — скільки років треба, щоб відновити його хоча б таким, яким він був дрімучого 1913 року? Складається поки таке враження: не одне ще літо проміне... Отак і виходить: міський сад, один із найстаріших серед парків України, позбавлений нині не лише своєї історичної назви; нині виникла реальна загроза самому його існуванню. Чи зможемо ми повернути колишню красу — не лише для себе, а й для нащадків?

Довелося мені розмовляти з цього приводу із І. Т. Бабанським — одним з тих, хто в важкі повсенні роки відроджував сад, мріяв перетворити його в один із найкращих на Україні. Нині чоловік уже на пенсії; увесь свій час віддає він вивченню історії рідного краю, охороні його природи. На сторінках обласної преси протягом року І. Т. Бабанський вже двічі порушував питання про критичний стан паркового господарства міста. На жодну з цих публікацій відповіді так і не надійшло. Ситуація на краще теж не змінилася. То, можливо, і сьогоднішній виступ не знайде відгуку в установах Кіровограда та Ленінського району міста, де розміщено сад? А що думають про пам'ятку історії і природи у міськомунгоспі, якому підпорядковано об'єкт? Дуже хотілось би не лише почути відповіді на ці запитання, а й дочекатися якихось дій.

Віталій ПОСТОЛАТІЙ.

м. Кіровоград.

ВІД РЕДАКЦІЇ: До сказаного нашим позаштатним автором додамо й таке: при Житло-соцбанку м. Кіровограда відкрито рахунок № 000700990, МФО 323293, на який організація, установи, а також окремі громадяни можуть перераховувати кошти на врятування парку-пам'ятника.

На знімках: сумні «види» колишнього міського саду.

Фото В. ГРИБА.

Молодий Комунар

МІЖ РЕДАКЦІЄЮ «МОЛОДИЙ КОМУНАР»,
БАТТОНСЬКОЮ ГІМНАЗІЄЮ І РЕДАКЦІЄЮ
ЩОМІСЯЧНИКА «БАТТОНСЬКІ НОВИНИ»
МИНУЛОГО МІСЯЦЯ БУЛО УКЛАДЕНО
ДОГОВІР ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО.

ВATTONYAI HÍREK

СИМВОЛІЧНО, що перші записи у наших блокнотах звітотді, як ми ступили на угорську землю, були «квіти». Саме так, як їх бачили скрізь: у руках перехожих чоловіків і жінок, на вітринах магазинів... Тюльпани, гвоздики, підсніжники... Як перші провісники весни, тепла, радості і щастя. Та це й зрозуміло. Адже — 8 Березня. День цей в Угорщині видався напружоду теплий, сонячний.

Практично весь час перебування в Угорщині і за перекладача, і за гідя, і за дипломата нам була привітна і жвава Наташа Йожефне Будачик, викладач російської мови Баттонської гімназії. Але говорила з нами гарною українською, бо сама з Волині, а сюди вийшла заміж. Українською чудово говорити і Наташина 6-річна донька.

Баттоня — містечко невелике, забудоване в основному особняками. Дуже багато з них в Угорщині кроти червоною черепицею. Ще характерні ознаки — чорні рами вікон і жалюзі, які піднімаються і опускаються за середини, гаражі на цокольних поверхах. На центральних вулицях Баттоні є й кілька поверхів споруди сучасного (але все ж жвавішого, ніж у наших нових мікрорайонах) і старішого стилю. Далеко видно спо-

дав, що їхні краї здавна були сільськогосподарськими, тут добре ростуть пшениця, кукурудза, цукровий буряк. Першими тут почали селитися серби та румуни (вони живуть тут і зараз), а потім уже мадяри. В середині минулого століття було проведено земельну реформу, але російський царизм увів свої війська, і вона лишилася незавершеною. Через 100 років — ще одна аграрна реформа, утворення кооперативів, і знову вона пізніше втрачає ефективність, бо за нею йдуть грубі помилки в господарюванні — аналог нашої примусової колективізації. У зв'язку з цим люди стали виїждати звідси, і колись 12-тисячна Баттоня стала 7-тисячною. Лише останнім часом намітилася тенденція до зростання чисельності населення. Цьому сприяло і відкриття промислових підприємств, але все одно зараз більше людей помирає, ніж народжується. Можливо, одна з причин — дорожня катастрофа дитячого одягу. Ми бачили гарненьке пальтешко для дівчинки років 12, яке коштує як дорослий костюм із варьонки.

До 1975 року, продаючи Токаче, добробут народу зростає, а з кінця 70-х пішов на спад. Проблеми з житлом. Воно є, і прекрасне, але дуже дороге іще

тут слюсаря, водія сільськогосподарської техніки тощо. Приміром, на Баттонському оптичному заводі обладнані спеціальні класи для навчання учнів гімназії. Тут, на підприємстві, проходять вони і практики.

У гімназії три гарно обладнані всім необхідним для навчання приміщення. Класи не перевантажені — в них навчаються не більше 20 учнів. При навчальному закладі діють заочна і вечірня середні школи. Баттонці вважають, що саме такі школи їм конче необхідні.

При гімназії є два гуртожитки. Вразили відвідини одного з гуртожитків гімназії, який розташований від неї через дорогу. Ми були там пізно ввечері. Тут живуть дівчата. Чоловік по 6—8 у кімнаті, ліжка двоярусні, і майже всі ми застали з книжками в руках. Всюди тихо, ніяких юрм під вікнами, біганини. Натреновані на враженнях від своїх гуртожитків, ми приємно дивувалися й тому, що верхній одяг (на вигляд дуже недешевий) мешканці вішають у коридорі, дивувалися і гвоздикам у великих вазах на підлозі в тих же коридорах. Було якраз 9 березня. Квіти було чимало. Дивлячись і з прикритістю уявляли, як у

ках 7—8 дітей доглядає мати-вихователька — самотня жінка, котра не збирається заводити власну сім'ю. Якщо ж надумас вийти заміж, доведеться залишити цю роботу. Мужчин у Баттонському дитбудинку всього кілька — шофер, ремонтник і президент — останню посаду може займати лише одружений чоловік з мінімум однією дитиною.

Цьому будинку 3 роки, він був заснований за гроші зарубіжних добродійних організацій, за цей рахунок утримується і зараз. Баттоня була вибрана для цього будинку як місце, де дружно живуть між собою представники різних народів. Діти — і сироти, і від батьків-п'яниць, і кинути в родильних будинках. Брати й сестри потрапляють тут до однієї «матері».

Мати-вихователька одержує в поане розпорядження кождий і гроші, на які купує дітям їжу, одяг, іграшки; вона ж сама переїї і прибирає житло. Загосп дитячого містечка завела нас в один із котедків, котрі оточують просторний зелений лужок, — по ньому дозволяється бігати. Будинки ці в одному стилі, але жодний не повторює точно інший. Всередині на нас найбільше враження чо-

регулятори потрібні для того, щоб гріти воду вночі, коли електроенергія дешевша. 10 тисяч регуляторів закупляє СРСР. Середній заробіток працівників на нашій гроші приблизно 170 карбованців. Відпустки теж приблизно як наші за тривалістю. На запитання, де заводчани проводять відпустку, Імре Бела відповів:

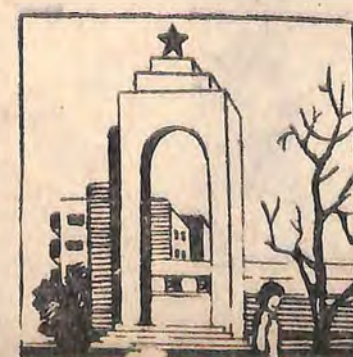
— Можливостей кудись поїхати скільки завгодно, — грошей обмалю.

Місцеві жителі взагалі-то надовго не їздять нікуди, бо вирощують свиней, бичків, і за хозяйством ніколи. Ненадовго їздять в Австрію, в основному за покупками. Втім, зауважив директор, останнім часом держава не стримує заробітки, переглянуто податкову політику.

Завод оплачує працівникам 60 процентів вартості обідів. Ми зазирали в їдальню — чисто, заатишно. Чисто, світло і в цехах. У деяких — пейзажі на стінах.

Крім основної продукції, тут випускають також пристрої до автомобільних керм і деталі до годинників.

Серед інших яскравих вражень — візит додому до редактора «Баттонських новин» Дьордя Менеші. Візит був щирим, дружнім. Сюди нас, як і раніше, супроводжував і підвозив делікатний і ввічливий директор гімназії Іштван Форманек. Д. Менеші досить непогано володіє російською, а його дружини завдяки її гостинності і привітності ми розуміли й так. Їх будинок через його архітектурні достоїнства, життєвий простір і зручності один із нас назвав музеєм... Господарі пояснили, що до його обладнання доклали багато власних сил, допомагали й син та дочка.

матики і фізики школи, що в селі Кукаюта Бела Ковач. У затишній вітальні відбулася досить цікава розмова. Про чого зворили? Можливо, нашому читачу це видасть дещо дивним, але мова зайшла не про педагогічну роботу, а про підсобне господарство вчителя.

А воно в нього чимале. Дев'ять корів і вісім коней, кролі, качки, кури. Доглядають його всією сім'єю. Правда, чоловік сестри вчителя, яку звали Марія, ніде не працює. Як пояснив сам Михайло Кором, роботи вистачає й дома.

Чи вигідно це? — Звичайно, — запевнив Михайло чималий прибу-

гніздо» Марія, — з малечку залучає до роботи дітей. Не хочу зарікатися, але чомусь думається, що наші діти не підуть у місто, де на сьогодні дуже важко прожити. Залишаться в селі.

Що ж, дітям вирішувати самим, де їм бути. Тільки поспостерігавши картину господарювання в цій сім'ї, хочеться сказати, що вона вигідна і для господарів, і для держави. Ще додамо — приємно було чути, що угорські селяни, коли їх похвалили, обізнано сказали: «Ми знаємо, що і у вас, в Союзі, прийшли до аренди в сільському господарстві. Це буде всім добре!».

Секретар піонерської організації області Бекеш Матяш Сорваш напередодні жіночого свята 8 Березня запропонував піти в десяту восьмилітню школу. Свого часу він сам там працював вожатим (у нас — це вчителі початкових класів), добре знає вчителів, учнів.

Школа дещо відмінна від наших, кіровоградських. Краще планування будови помітно зразу: не такі й великі, але світлі коридори, роздягалки біля кожного класу у спеціальних стінних в'їзках. І технічне забезпечення краще: є комп'ютерні класи, багато телевізорів. До речі, телевізори радянського виробництва.

...У коридорі дівчатка виготовляли до свого свята стінну газету. Про роботу піонерських організацій тут судять по стінніках. Вони — візитна картка кожного класу. Всього ж у школі 25 класів.

Знайомимся з дівчатами. Нора Кочиш, Едіт Фіо, Юріт Тот, Марія Сіромі, Ачнеш Чичей розповідають, що найцікавіше їм із вчителькою Беатрікс Надь. Вона вчить їх малювати, розуміти мистецтво малюнку. Едіт Фіо похвалилася, що завдяки обізнаності Б. Надь вона багато знає цікавої інформації про російських художників.

Марія Сіромі показала стіни коридорів, які розмалювати самі діти:

— Що має бути на стінах, обгортуювали цілими класами. Вирішили — на них найкраще зобразити казкові сюжети. Тепер у школі ми приходимо як у казку, — жартує семикласниця.

Юріт Тот розповіла про школу про життя учнів. Всі вони люблять туристичні походи і кожного літа гуляють, вирушають в експедиції. Що подобається їм найбільше?

Дітям — так це блукати лісом, підніматися в гори. Це й зрозуміло: область Бекеш рівнинна і забавлена лісів.

Ще дітями виявили бажання познайомитися з ровесниками із Радянського Союзу. Все добре, аби лише мовний бар'єр не заважав при листуванні, бо в них труднощі, як я зрозумів, з російською мовою. Коли поцікавився, чому дівчата не хочуть досконало вивчити російську, вони на запитання відповіли запитаннями:

— Яку мову в школі вивчали ми? — Почувши, що англійську продовжували «наступати», — а якби до вас, семикласників, написався з Англії? Змогли б від-

Показав Матяш і спортзал, при цьому зауваживши, що він не прикраша, а припинення школи. Надто вже тісний. Угорці ж — народ спортивний, а в такому вузькому спортзалі інколи не може розміститися навіть один клас. Добре, коли погода сонячна, та на подвір'ї можна і в м'яча пограти. І не в образі хай будуть ці слова: дівчата в спорті набагато сильніші від хлопців. Чому? Матяш розсміявся: вони ж не вдаються до бешкету. А хлопці... Вони скрізь однакові. Особливо в такому віці.

Чудові спогади залишило курортне місто Дюла, гарне, мов на картинці. Тут ми відвідали старовинну фортецю, дуже «кінематографічну» на вигляд, і музеї. Побували також у крижотому басейні з кількома великими ваннами із цілющою водою різної температури і різного хімічного складу. Зайти сюди за дуже помірну ціну може кожен бажаючий, навіть той, хто не має купальних костюмів. Їх тут під грошовий заклад можна взяти напрокат.

Поїздки, враження. Щодо останнього, то їх завжди багато. Багато в пам'яті, в серці. На жаль, були такі відвідини, які залишили обмаль враження. Скажімо, Будапешт був у нас уже поза програмою, через брак часу ми на нього, звичайно, лише поглянули. За архітектурою місто дещо нагадує Ленінград, Львів і Каунас водночас, красиві старовинні будинки, на жаль, носять сліди смоги. Дунай досить широкий, вода світла, течія нешвидка. Станції метро в угорській столиці і близько не нагадують розкішні вестибюлі Московського, Київського чи Ленінградського метрополітенів — скоріше їхні нові околиці станції. Зате навіть у найлюдніших місцях тут нема звичних нам поспіху і штурханни...

ЗВИЧАЙНО, кульмінацією нашої поїздки, кінцевим результатом є укладення договору про співробітництво між Баттонською гімназією, газетою «Баттонські новини» і редакцією «Молодий комунар». Сам цей факт для нас, журналістів газети, став і суспільним чинником і особистою пам'яттю. Адже договір передбачає і обмін цікавою інформацією з життя молоді Баттоні і Кіровограда, і обмін педагогічними досягненнями, і обмін власними творчими досягненнями. Ми ж казали, що це буде цікаво, взаємні поїздки Кіровоград — Баттоня та навпаки. Гадасмо, нашим читачам стануть цікавими публікації, як кажуть, «напрямку», з перших уст про те, як живе сьогодні і відпочиває угорська молодь, які проблеми її турбують і як вони їх вирішують. А, перебуваючи в Угорщині, ми переконалися, як багато у нас спільного.

Стало очевидним, що договір на творче співробітництво стане поштовхом для дальшого розвитку прямих контактів між трудовими і навчальними колективами Баттоні і Кіровограда. І редакції обох газет стануть надійними шефами, можливо, й спонсором дружних

Квіти Баттонської весни

руді пожежної каланчі, яка діє лише влітку: спостерігач включає сирену, коли помічає дим і вогонь.

У центрі містечка ми відвідали акуратно доглянуте кладовище, де лежать радянські воїни, що загинули, визволяючи місто від фашистів. До речі, Баттоня — перше місто УНР, яке наші війська визволили від німецько-фашистських загарбників. Лише одне ім'я серед загиблих вдалося встановити: Бойко Дмитро Трохимович, 1906 року народження, інше лягло в угорську землю у народженому проклятих війнами званні невідомих солдатів...

Неподалік — пам'ятник-символ визволення Угорщини від чужоземних загарбників: птах, з короною на голові. Тут проходять різні міські урочистості.

У кількох місцях над невисокими дахами височать шпильи — то церкви. Як нам сказали їх тут близько десятка — румунська, сербська, католицька, реформатська та інші. У місті Бекешчабі ми бачили красиву культову споруду, що дуже схожа на костюли у Литві. І взагалі Угорщина трохи нагадує Прибалтику — наприклад, хутори, розкидані по гладенькій, мов стадіон, безлісній рівнині (це вже як у наших степях) — лише ріденькі лісопосадки та символічні гаї трохи урізномов-

подорожчало, коли Баттоня (фактично перед нашим приїздом) одержала статус міста. Проблеми з водою — вона надходить в основному з артезіанських свердловин і містить пестициди.

Взагалі, в області Бекеш найнижчі по країні доходи населення. Найвища зарплата в нафтовиків (вони перекачують нафту) — 120 тисяч форинтів на рік, але є й люди, що одержують на рік 50 тисяч. А 4-кімнатна квартира коштує більше мільйона форинтів. Останні успіхи міста — спорудження восьмирічної, гуртожитку гімназії, бібліотеки, літнього басейну (зимовий закінчують). У місті 6 садочків, є румунський, сербо-хорватський, є й школи з цими мовами навчання.

БЕЗПЕРЕЧНО, гордістю Баттоні і його жителів є гімназія, яка носить ім'я борця за свободу Угорщини від турецького іга Мікеша Келемана. Позаминулого року навчальний заклад відзначив своє 40-річчя. І тому першим, що зробив директор гімназії Іштван Форманек при нашому знайомстві, — з несприхваною гордістю показував нам досить таки солідну книжечку у синій обкладинці — розповідь про історію, сучасне гімназії, її людей, традиції.

Знайомство з гімназією було для нас досить цікавим. І, насамперед, тому, що imponували нам

наших гуртожитків ті вази, які ми перетворили в попільнички, якщо не в футбольні м'ячі...

Так трапилося, що одним із перших, з ким ми познайомилися в Баттоні, був редактор міської газети «Баттонські новини» Дьордя Менеші — ставний і досить приємний чоловік. Він непогано знає російську мову, тому ми відразу, обмінявшись газетами, почали суто професійні розмови. Нас дуже цікавили питання журналістської роботи, вихід газети. Як і проблема піднімає часопис. І досить швидко ми знайшли відповіді на всі запитання. «Баттонські новини» — газета невеликого формату, з невеликим тиражем. Виходить щомісяця. Але своєю актуальністю, гостротою публікацій користується авторитетом у жителів міста.

— Ми дуже мало на сторінках газети розповідаємо про життя в Радянському Союзі, — сказав Д. Менеші, — але тепер сподіваємось, що такі публікації з вашою допомогою побачать світ і в «Баттонських новинах».

Ми із задоволенням погодилися. Адже укладення пізніше між нами договору і передбачає насамперед обмін інформацією з метою кращого знайомства з життям народів двох братніх соціалістичних країн.

мусь справила кухня, як за нашими стандартами, шикарна.

Загосп Йожефне Дьенеш розповіла нам, що дитбудинок має в своєму розпорядженні мікроавтобус і «фольксваген». Діти (їх тут може бути не більше 88) до обіду ходять у дитсад, старші — у місцеву школу. Після її закінчення можуть приїздити в дитбудинок як додому. На території є спеціальний будинок для проведення масових заходів, свят — його інтер'єр теж видався нам вишуканим, виконаним з урахуванням тенденцій сучасного дизайну.

На канікули вихованці цього дитбудинку можуть їхати кудись із матір'ю-вихователькою, в тому числі і до своїх родичів. Стараються організувати їздки на відпочинок в Італію.

Побували ми і на одному з підприємств міста — заводі, що зараз іменується оптичним, але випускає регулятори температури для бойлерів (електронагрівачів води), раніше виробляв і рибальське оснащення, і ще щось — коротше, перелопрофільовувався згідно вимог часу.

Біля входу на завод стояло кілька машин, серед яких «Жигулі» (наших машин взагалі на дорогах Угорщини багато) і кілька рядів велосипедів — дуже популярного тут засобу пересування. Директор заводу Імре Бела

У центрі містечка ми відвідали акуратно доглянуте кладовище, де лежать радянські воїни, що загинули, визволяючи місто від фашистів. До речі, Баттона — перше місто УНР, яке наші війська визволили від німецько-фашистських загарбників. Лише одне ім'я серед загиблих вдалося встановити: Бойко Дмитро Трохимович, 1906 року народження, інші лягли в угорську землю у народженому проклятих війнами званні невідомих солдатів...

Неподалік — пам'ятник-символ визволення угорщини від чужоземних поневолювачів: пташка з короною на голові. Тут проходила різні міські урочистості.

У кількох місцях над невисокими дахами височать шпиль — то церкви. Як нам сказали їх тут близько десятка — румунська, сербська, католицька, реформатська та інші. У місті Бекешчабі ми бачили красиву культову споруду, що дуже схожа на костюли у Литві. І взагалі Угорщина трохи нагадує Прибалтику — наприклад, хуторами, розкиданими по гледній, мов стадіон, безлісній рівнині (це вже як у наших степах) — лише ріденькі лісопосадки та символічні гаї трохи урізноманітнюють пейзаж. Дивлячись на широкі лани із попелястою кольору землею, ми дивувалися двом речам: як це ми умудряємося на своїх гумусах збирати значно нижчі, ніж тут, урожаї, і де на цих беззагарбникових просторах знаходять притулок косулі, зайці та фазани, яких ми зустрічали майже з такою частотою, як у нас горобців? Очевидно, дозволяють цій живності благоденствувати не кущі, а турбота людини.

З вікна мікроавтобуса, в якому завдяки майстерності водія і хорошому асфальту ми практично не відчували втому, було добре видно сліди доглянутості нив, сільських вулиць, придорожньої місцевості, яка, однак, подекуди пістрявіла розкиданими купами пластикових мішків. Іх, як нам пояснили, розметало вітром під час недавніх чорних бур.

У Баттонській міськраді нас прийняв її голова Токач Деже. Його службовий кабінет майже позбавлений рис казенності: пейзажі на стінах, макраме, кімнатні квіти. Голова міськради розпові-

з водом — вона напхана новим з артезіанських свердловин і містить пестициди.

Взагалі, в області Бекеш найнижчі по країні доходи населення. Найвища зарплата в нафтовиків (вони перекачують нафту) — 120 тисяч форинтів на рік, але є й люди, що одержують на рік 50 тисяч. А 4-кімнатна квартира коштує більше мільйона форинтів. Останні успіхи міста — спорудження восьмирічки, гуртожитку гімназії, бібліотеки, літнього басейну (зимовий закінчується). У місті 6 садочків, є румунський, сербо-хорватський, є й школи з цими мовами навчання.

БЕЗПЕРЕЧНО, гордістю Баттона і його жителів є гімназія, яка носить ім'я борця за свободу Угорщини від турецького іг Микеша Келемана. Позаминулого року навчальний заклад відзначив своє 40-річчя. І тому першим, що зробив директор гімназії Іштван Форменек при нашому знайомстві, — з неприхованою гордістю подарував нам досить таки солідну книжечку у синій обкладинці — розповідь про історію, сучасне гімназії, її людей, традиції.

Знайомство з гімназією було для нас досить цікавим. І, насамперед, тому, що імпонували нам своєю щирістю, гостинністю люди, які тут працюють. Іштван Форменек — чоловік делікатний, відвертий. І хоч між нами був відчужний мовний бар'єр (всього кілька слів ми знали по-угорськи) спілкування з директором стало приємним, щирим і, підкреслимо, досить зрозумілим. Бо саме тут, у чужому краї, ми по-справжньому збагнули, що люди можуть розуміти, спілкуватися один з одним і душею, і серцем. Вже, потім, коли ми запросили Іштвана до нас, в Кіровоград, він навіть пожартував:

— Ви знаєте, я переконався, що ми і в Баттоні, і в Кіровограді цілком обійдемося без перекладача...

Отже, хочеться трохи розповісти про гімназію. Близько 300 учнів тут щороку навчається. Є два профілі: поглиблена середня освіта і оволодіння якоюсь спеціальністю. Що це значить? А те, що, здобувши середню освіту, будь-який учень гімназії при бажанні може ще й оволодіти спеціальні-

Так трапилося, що одним із перших, з ким ми познайомилися в Баттоні, був редактор міської газети «Баттонські новини» Дьордь Менеші — ставний і досить приємний чоловік. Він непогано знає російську мову, тому ми відразу, обмінявшись газетами, почали суто професійні розмови. Нас дуже цікавили питання журналістської роботи, вихід газети. Які проблеми піднімає часопис. І досить швидко ми знайшли відповіді на всі запитання. «Баттонські новини» — газета невеликого формату, з невеликим тиражем. Виходить щомісяця. Але своєю актуальністю, гостротою публікацій користується авторитетом у жителів міста.

— Ми дуже мало на сторінках газети розповідаємо про життя в Радянському Союзі, — сказав Д. Менеші, — але тепер сподіваємося, що такі публікації з вашою допомогою побачать світ і в «Баттонських новинах».

Ми із задоволенням погодилися. Адаже укладений пізніше між нами договір і передбачає насамперед обмін інформацією з метою кращого знайомства з життям народів двох братніх соціалістичних країн.

У МІСТІ Баттона є ще один досить унікальний заклад. Це — сімейний дитбудинок, єдиний в Угорщині, та й в глобальних масштабах рідкісний — в усьому світі таких лише близько двохсот. Засновник «сімейного» методу виховання Герман Гмейер із Австрії вважав, що залишеним без опіки рідних дітям передусім потрібна мати. Тому-то в подібних будин-

повіла нам, що дитбудинок має в своєму розпорядженні мікроавтобус і «фольксваген». Діти (іх тут може бути не більше 88) до обіду ходять у дитсад, старші — у місцеву школу. Після її закінчення можуть приїздити в дитбудинок як додому. На території є спеціальний будинок для проведення масових заходів, свят — його інтер'єр теж видався нам вишуканим, виконаним з урахуванням тенденцій сучасного дизайну.

На канікули вихованці цього дитбудинку можуть їхати кудись із матір'ю-вихователкою, в тому числі й до своїх родичів. Старші оформлюють запитання на виїзд за кордон.

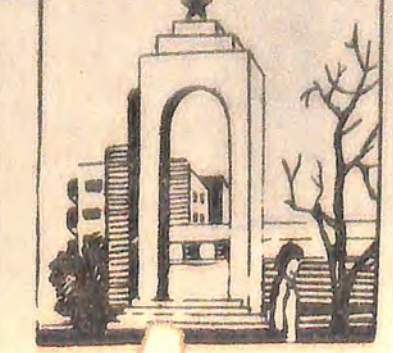
Побували ми і на одному з підприємств міста — заводі, що зараз іменується оптичним, але випускає регулятори температури для бойлерів (електронагрівачів води), раніше виробляв і рибальське оснащення, і ще щось — коротше, перепрофілювався згідно вимог часу.

Біля входу на завод стояло кілька машин, серед яких «Жигулі» (наших машин взагалі на дорогах Угорщини багато) і кілька рядів велосипедів — дуже популярного тут засобу пересування.

Директор заводу Імре Бела пригостив нас кавою і, перш, ніж приступити до розповіді про підприємство, загворив про політику. Він говорив, що Угорщина зараз переходить на багатопартійну систему, що в країні надто високі податки, що від нас, молодих, залежить, щоб перебудова в СРСР не зупинила свій хід.

Взагалі ми помітили, що наші нові угорські знайомі (завдяки своїй пресі і телебаченню) добре поінформовані щодо подій у Радянському Союзі. Серед внутрішніх проблем їх чи не найбільше турбували стосунки із Румунією — до речі, ми були за лічені кілометри від кордону СРР. Напруженість існує в Трансильванії, де проживає багато угорців. Наші газети теж про це писали.

Так-от, про підприємство. Тут небагато цехів, працює 280 чоловік, 60 процентів жінки, середній вік 25 років. Проходять тут практику і гімназисти. Регуляторів для бойлерів випускається 120 тисяч на рік. Цікаво, що в Угорщині ці

ОДНОГО з журналістів запросив до себе в гості вчитель математики і фізики школи, що в селі Кукавота Бела Ковач. У затишній вітальні відбулася досить цікава розмова. Про чого зворили? Можливо, нашому читачу, це видасться дещо дивним, але мова зайшла не про педагогічну роботу, а про підсобне господарство вчителя.

А воно в нього чимале. Дев'ять корів і вісім коней, кролі, качки, кури. Доглядають його всією сім'єю. Правда, чоловік сестри вчителя, яку звали Марія, ніде не працює. Як пояснив сам Михайло Кором, роботи вистачає й дома.

Чи вигідно це?

— Звичайно, — запевнив Михайло. — Маємо чималий прибуток від продажу молока державі. Кожна корова дає не менше шести тисяч кілограмів молока в рік.

— Якби корова менше давала, ви б тримали її? — таким було наше запитання, знаючи, що на Кіровоградщині тритисячний показник для доярок — це вже свято.

— Ні. Навіщо таку тримати. Зрештою, щоб багато отримувати молока, треба багато над цим працювати, — розповідав Михайло Кором.

Про коней сказали, що на них можна заробляти чималі гроші. Вигодованих коней купляють коневоди з ФРН, Франції, Італії. Купляють і в Радянському Союзі.

Що характерно: навіть молодший син Бела — Міша, якому сім років, не лише сам доглядає своїх кролів, а вміє підключити доїльні апарати.

— Хто має великі підсобні господарства, — розповідала, пораючись на кухні біля печива «осине

вона багато знає цікавої інформації про російських художників.

Марія Сіромі показала стіни коридорів, які розмалювати самі діти:

— Що має бути на стінах, обговорювали цілими класами. Вирішили — на них найкраще зобразити казкові сюжети. Тепер у школі ми приходимо як у казку, — жартує семикласниця.

Юріт Тот розповіла про школу життя учнів. Всі вони дуже люблять туристичні походи і кожного літа кудись вирушають великою групою. Що подобається дітям — так це блукати лісом, підніматися в гору. Це й зрозуміло: область Бекеш рівнинна і забавлена лісів.

Ще дітлахи виявили бажання познайомитися з ровесниками із Радянського Союзу. Все добре, аби лише мовний бар'єр не заважав при листуванні, бо в них труднощі, як я зрозумів, з російською мовою. Коли поцікавився, чому дівчата не хочуть досконало вивчити російську, вони на запитання відповіли запитанням:

— Яку мову в школі вивчали ви? — Почувши, що англійську, продовжували «наступати», — а якби до вас, семикласника, написав хтось з Англії? Змогли б відповісти відповідь?

Сміялися разом. От відпочити в піонерському таборі всім, сходити в туристичний похід — про це угорські школярі мріють.

— Тоді й мовний бар'єр не буде бар'єром, — запевняли. — Порозуміємося!

В угорській школі є багато аналогічних проблем, як і у нашій, радянській. Добре, коли пощастить з шефами. В десятій восьмирічці обласного центру Бекеш Чаба, як вважає Матяш Сорваш, пощастило. Велика і матеріально багата будівельна організація, яка є шефом восьмиріччя, не шкодує коштів ні на меблі, ні на комп'ютери, а тим паче на книги.

В школі — прекрасна бібліотека. Є в ній твори і Пушкіна, і Толстого, і багато інших творів російських і радянських письменників. Є в ній і чималий список читачів. Що характерно — послугами бібліотеки користуються й ті, хто давно вже закінчив школу.

ЗВИЧАЙНО, кульмінацією нашої поїздки, кінцевим результатом є укладення договору про співробітництво між Баттонською гімназією, газетою «Баттонські новини» і редакцією «Молодий комунар». Сам цей факт для нас, журналістів газети, став і суспільним чинником і особистою пам'яттю. Адже договір передбачає і обмін цікавою інформацією з життя молоді Баттоні і Кіровограда, і обмін педагогічним досвідом, і обмін газетними публікаціями, журналістським досвідом. І, звичайно, взаємні поїздки Кіровоград — Баттона та навпаки. Гадасмо, нашім читачам стануть цікавими публікації, як кажуть, «непряму», з перших уст про те, як живе сьогодні і відпочиває угорська молодь, які проблеми її турбують і як вони їх вирішують. А, перебуваючи в Угорщині, ми переконалися, як багато у нас спільного.

Стає очевидним, що договір на творче співробітництво стане поштовхом для подальшого розвитку прямих контактів між трудовими і навчальними колективами Баттоні і Кіровограда. І редакції обох газет стануть надійними шефами, можливо, й спонсорами дружніх і ділових контактів. Нехай укладений договір швидше наповнюється життям.

Зрозуміло, що підписаний договір на співробітництво директором гімназії Іштваном Форменком, редактором міської газети Дьордем Менеші та редактором газети «Молодий комунар» — це лише перший крок на великому шляху дружби, товариських та ділових зв'язків. Як перший букет першоросних квітів на столах співбесідників. Як прикмети весни. Тож хотілося б, аби оці перші весняні, чисті і радісні квіти першого спілкування проросли величезним букетом дружби і співробітництва між нашими людьми у пору соціального оновлення, духовного світання.

Ю. СЕРДЮЧЕНКО, Н. ДАНИЛЕНКО, Ю. ЯРОВИЙ — спеціалісти «Молодого комунара».

Фото Н. БУДАЧИК.

Баттона — Кіровоград.

ДО 17
І СТАРШІ

Нині нерідко можна почути, що і Павлик Морозов не герой, і до Гайдара ставлення змінюється. Прикростає: збираються дорослі «дяді» і «тюті» і починають на сторінках центральної преси все ставити з ніг на голову. На яких же ідеалах виховувати дітей? На ідеалах критичного ставлення до дійсності? Вибачте, це ми, дорослі, (і то не всі!) розуміємо, що наше суспільство на певних етапах розвивалося не зовсім так, як було замислено, а дітям потрібен ідеал. І якщо сьогодні у них немає бажання співати пісень революції, а комісари «тої далекої громадянської» не приходять в їхні сни, то дочекається від цих дітей милосердя, чуйності, доброти, напевно, не доведеться.

Під час весняних канікул учасники обласного зльоту молодих вчителів зустрілися для розмови з делегатами Всесоюзного з'їзду працівників народної освіти. Але дарма встановили посеред залу мікрофон...

8

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

Побажай людині доброго дня

Можливо, комусь це видається дивним, але справді, ідучи у від'їждження, я взяла з собою книжку свого дитинства «Тимур і його команда». Знаєте чому? Готуючись до зустрічі з долинськими піонерами, я не могла обійти цієї книжки, яка просто необхідна кожному дитинству.

Розмовляючи з юними долинцями, я з сумом констатувала, що милий Тимур Гарев уже не такий популярний герой, як був у минулому. Чому? Можливо, тому, що для нас стало звичним ділити світ на реальність і «як у книжках». Ніби в книжках якісь вигадки...

— А чому ви вважаєте, що для нас Тимур не герой, — перебиває мене піонерка з 7 «В» класу середньої школи № 2 Наталя Ляшкєвич. — Я, наприклад, дуже люблю книжку про Тимура.

— А сама ти тимурівка?
— Ну, я просто допомагаю літнім людям. Одного разу ми з подругами йшли з тренування, бачимо, старенька носить качани. Давайте допоможемо, пропонуємо. А потім почали до бабусі ходити. То води принесемо, то їжі купимо. Їй важко було ходити.

Наталя сказала точно — просто допомагаємо. Нині тимурівський рух у нас стає фікцією. Можливо тому, що організатори намагалися копіювати гайдарівську книжку, нав'язуючи дітям ініціативу. А ініціатива повинна йти від самих дітей. В кожному юному середовищі знайдуться і Тимур, і Коля Нольчикова, і Женя, і, зрозуміло, Мишко Нвакін. І в кожному юному середовищі є стремління самоутвердитися, бути героєм хоча б в очах найближчих людей. Втім, не-

ли я запитала у своїх долинських співрозмовників, чи є серед них герой, схожий на Тимура, ніхто з них не міг висловитися рішуче. А Наталя Ляшкєвич запевнила, що їй би дуже хотілося бути членом такої команди, як у Тимура.

— То чому ж ви не організуєте?
— Не знаю. Ніхто не погодиться, мабуть.

— Може у нас не так цікаво, як в команді Тимура, — сказав шестикласник Вадим Парамонов, — але ж головне, щоб допомагати людям.

— Тоді скажіть, яку рису у характері людини ви вважаєте головною?

Всі на моє питання відповіли приблизно однаково: доброта.

Ми ще повернемося до розмови з піонерами. А зараз разом з Г. І. Бойко, організатором позакласної роботи Долинської СШ № 2 поговоримо про дитячу доброту і милосердя. Як вважає Галина Іванівна, долинські діти і взагалі сільські (Долинська хоч і місто, але маленьке, сільського типу), милосердніші, ніж міські. У Долинській багато приватного сектору, люди більше спілкуються, не зважаючи на те, що й сюди вже реально проникають «принципи урбанізації», коли ящик телевізора заміняє людину увесь світ.

Треба підтримувати, треба пропагувати серед дітей хороші приклади. Ось Вадим Парамонов з друзями вчора після уроку географії пішли до самотньої бабусі, щоб скопати їй город. Згодом ми теж побували з Галиною Іванівною у Лідії Євгенівні Спиридонової. Там якраз піонер Вася Большой, товариш Вадима, докопував грядку на городі — вчора не встигли. «Ой, спасибі діткам, — плачучи говорила бабуся Ліда, — хто ж би мені допоміг, коли б не вони».

У старенької в Долинській є син, та на його допомогу вона чомусь не сподівається. Важко суди-

ти, що там відбувається в чужій родині, але знати, що твоя мати існує на милостину сусідів і школярів, не дай боже дожити до такого.

— А що можуть школярі? — розводила руками секретар Долинського райкому комсомолу Інна Свічкарьова. — Скопати город, прибратися, принести води. Грошіми ж вони не допоможуть...

Справа в тому, що Л. Е. Спиридонова не одержує пенсії навіть по старості, як пояснила мені Г. І. Бойко. І немає в Долинській людини, яку б це хвилювало!

А скільки в нас таких забутих, покинутих бабусь і дідусів. Хіба ж поселиться в душах наших дітей милосердя, якщо його немає в дорослих людей.

— Як ставиться твоя мама, — запитала я у Наталі Ляшкєвич, — до того, що ти допомагаєш сусіднім бабусям?

— Добре ставиться.
— А твоя, Вадиме?
— Теж.

— А хто вам підказав скопати город бабусі Ліді?

— Ніхто. Це Вася Большой запропонував.

У Долинській при районному будинку піонерів існує тимурівський штаб, який координує тимурівську роботу в школах району. Зокрема Інна Свічкарьова розповідала мені про активних тимурівців з СШ № 1. Але мені не про це хотілось написати, а про те, що сама побачила. Про Василя Большого, з його чуйним серцем, про бабусю Ліду, якій необхідно допомагати сьогодні ж. І хочеться сподіватися, що у Долинському райвиконкомі не відкладають справи у довгу шухляду. Це треба зробити в ім'я дітей. Не-

хай повірять, що милосердя дорослих — не тільки балачки.

Мені дуже сподобалася думка Галини Іванівни Бойко, яка вітає те, що сьогодні дитячі садки, ясла й будинки для престарілих будують поряд. Це ж найпочесніші люди в нашому суспільстві: старі і діти. І ще Галина Іванівна збирається запропонувати дітям перерахувати гроші, які будуть зароблені у таборі праці і відпочинку наступного літа, у фонд милосердя.

— Я переконана, діти мене підтримають, — говорить вчителька. — Вони добрі.

Мені пригадалася добра традиція сільського дитинства — навіть незнайомій людині бажати доброго дня.

— Скажіть, а ви з усіма людьми вітаєтесь? Чи тільки знайомими?

Діти на хвилину замислилися: — Тільки знайомими, — за всіх відповів Вадим, а Олена Локотеш раптом додала:

— Я теж віталася тільки із знайомими, а одного разу якась бабуса мене запитала: «Чому не вітаєшся?». — «Я, — кажу, — вас не знаю». — А вона мені: «Хіба ти не бажаш мені нічого доброго?». Тепер я іноді й з незнайомими вітаюся.

Мені хотілося запитати у дівчинки, чому іноді, хоч швидко зрозуміла й сама: «Це все ті ж «принципи урбанізації», коли люди свідомо відмежовуються від інших і чомусь не поспішають бажати один одному доброго дня.

Валентина ЛЕВОЧКО,
спецкор «Молодого комунара».
м. Долинська.

Під час весняних канікул група юних туристів з Олександрії та Кіровограда під керівництвом тренера Олександра Васильовича Колотухи взяла участь у туристському зльоті, що відбувся на Тернопільщині. Це був черговий етап підготовки до республіканських змагань.

На знімку: юні туристи з Кіровоградщини.
Фото Олега ГРИБА.

МОНОЛОГ, НЕ РОЗМОВА

Молодим вчителям ця зустріч безперечно запам'ятається. Просторий зал Палацу культури імені Компанійця, усмішки на обличчях, урочистий настрій. Урочисто й на сцені, за невисокими столиками, увітчаними найранішими весняними квітами, — вчителі. Старші колеги тих, хто зараз сидить у залі, хто тільки починає свій нелегкий, подвижницький шлях у педагогіку.

Зустріч незвичайна: з делегатами недавнього Всесоюзного з'їзду працівників народної освіти. Кіровоградщина делегувала до Москви у грудні минулого року 17 представників. Більшість з них приїхали на зустріч із делегатами обласного зльоту молодих вчителів.

Передбачалась розмова зацікавлена, відверта. Незважаючи на те, що Всесоюзний зліт транслявався по телебаченню, виступи делегатів публікувалися у пресі — почути про нього з перших вуст: це завжди цікаво.

— З'їзд, як мені здається, не зовсім удався, — насамперед сказав директор Олександрівського педагогічного училища Г. О. Дубівка. — Це було видно й з реакції залу на виступи делегатів. Кожен виступ починався стереотипно, з обов'язкової ще для вчорашнього дня «шапки»... Таким виступаючим не давали договорити до кінця. Не одного таким чином «зааплодували».

— Дуже гостро сьогодні стоїть питання сільської школи, — сказала директор Комишуватської десятирічки Новоукраїнського району Н. А. Калиниченко. — На нашій секції прагнення було говорити гостро. Проте враження склались інші: кожен намагався говорити про свої біди, а бракувало у виступах глибинного погляду на проблеми сільської школи, конкретних перспективних пропозицій для розв'язання цих проблем. Запросили нас, сільських вчителів, на зустріч у Держагропром. Болісно було відчувати, що працівники агропрому зовсім не зна-

ють наших проблем, їм вони абсолютно не болять, і що найразливіше — не хочуть знати... Як повернути дітей до землі, до хліба — хіба про це має думати сьогодні лише школа?

Надія Андріївна уже запитувала не тільки недавніх учасників зустрічі, працівників агропрому, а й саму себе, своїх молодих колег із залу Палацу культури імені Компанійця. Говорила щиро, відверто, мужньо зізнавалася у тих сьогоднішніх вчительських гріхах, аж так, що, може, й не всі ту щирість сприйняли; але не могли слова вчительки, кандидата педагогічних наук залишити байдужими слухачів. Надія Андріївна викликала їх на відверту розмову.

Як і вчителька російської мови й літератури Кіровоградської середньої школи № 13 А. В. Шеховцова:

— Гуманізація виховання — так називалась секція, в якій я брала участь. Така секція не планувалась, що нас, вчителів-гуманитарників, вразило до краю. І якби не Роман Биков, то невідомо, чи й була б вона. Гуманізація виховання — це проблема номер один взагалі на сьогодні у школі. Мабуть, такі й учителі щось недогледіли, недоробили, надто ж наша педагогічна наука в цілому, що так відчутно поблякло моральне обличчя нашого громадянства. Розумієте, коли душу вкладаєш у свою розповідь на уроці, про красу високого й напруженого мови, а на тебе дивляться мертвими, вицвілими очима... То мимоволі задумуєшся — щось тут не так. Як підняти нашу духовність?

Це питання звучало у виступах, відповідях багатьох делегатів Всесоюзного з'їзду. І все це спонукало до розмови взаємної, але її, окрім десятка письмових записок, які надійшли з залу (й не всі, до речі, підписані) — не вишло. Сиротливо стояв мікрофон серед залу, аж просився, аби хто підійшов, вступив

у полеміку чи підтримав кого із делегатів з'їзду, бо ж виступи були, повторюю, неоднозначні, проте...

Чому такі інертні молоді вчителі? Вчитель української мови Свірневської середньої школи Голованівського району В. П. Винниченко з цього запитання й почав свій виступ:

— Молоді колеги, ви мені зараз нагадуєте учнів, які стомились від уроків і чекаєте, як би тільки пошвидше ця зустріч закінчилась. Це монолог. Хочеться розмови. Коли шестирічні діти матимуть іграшки й посібники в нульових класах? Як входить у народну освіту демократизація і гласність? Чому так рідко виступають делегати Всесоюзного з'їзду по телебаченню і в пресі? Чи треба змушувати дитину обідати в школі і хто повинен відповідати за це? Яка доля чекає міжшкільній навчально-виробничі комбінати в наступному навчальному році? Як гуманізувати природничі шкільні предмети?

Це лише частина тих питань, які прозвучали на зустрічі. На кожне запитання було дано відповідь. Але відповідь одну. Невже, думається мені, всі думали так, як той, хто відповідав на те чи те запитання? Сумніваюсь. Однак ніхто не підійшов до мікрофона...

А на запитання мали б відповідати не лише старші й мудріші вчителі. Ці запитання насамперед мають хвилювати молодих учителів. Мало зачитати звернення учасників зльоту до усіх молодих учителів області. (Мабуть би, говорячи словами делегатів Всесоюзного з'їзду працівників народної освіти, це звернення треба було б «зааплодувати» — стереотипне, з загальними й байдужими фразами). Мало уважно слухати. Треба втручатися у життя, брати ініціативу на себе. Вона зараз так потребує в народній освіті молодих, дужих сил.

В. БОНДАР.

С ПЕКОТНИЙ кінець літа приму-сив зацвісти ще раз минуло-го 1988 року каштани і акації. Бі-ля краєзнавчого музею кам'яні баби аж пашіли жаром... Можли-во, такий же гарячий серпень стояв, коли земля застугнула під цінськими копитами, а курява здійнялась аж до неба і перемі-шалася з димами від степових по-жеж. Скіфське військо відступало на схід, за ним грозовою хмарою на відстані одного денного пере-ходу сунули завойовники-перси. Мирне населення прямувало у безпечні місця на півночі... Події розгорталися 512 року до н. е., тобто, дві з половиною тисячі ро-ків тому. Що завело персів так далеко від батьківщини шукати воєнного щастя? Вважалося, ніби перси прийшли відплатити скіфам за руйнування, завдані сто років тому в іранських землях. А тут ще й дочка скіфського царя Ідан-фірса відмовила у шлюбі цареві перському Дарію Першому. Од-нак справжня мета війни була

котла мала товщину шість паль-ців. Геродот повідомляє, що ба-чив цього гіганта, подорожуючи лівобережжям Гіпанісу (Південно-го Бугу), і трапився він йому у верхів'ях річки Ексампай. І по сьо-годні вчені сперечаються, яка з наших річок мала таку назву. Може, Велика Вись, або Інгул, або Чорний Ташлик? Як би не бу-ло, та, найімовірніше, саме в сте-пах нашого краю і знаходилося святилище із ритуальним котлом. Поглянувши на археологічну кар-ту, назвемо ймовірні його адре-си: поблизу сучасних Капітанівки, Пастирського, Оситняжки, Дібрів-ки, Йосипівки. Тому й не дивно, що саме сюди, в добре обжиті і захищені на той час лісами місця, прийшло все цивільне населення Скіфії, ховаючись від завойовни-ків.

На жаль, дані скіфського «пере-пису» нам невідомі, але, знаючи приблизну вагу наконечника (3,52 грама) і розміри котла, можна під-рахувати чисельність скіфів. Це було зроблено Інститутом соціаль-

неймовірний результат: броди на менших ріках, Дністрі, Південному Бугу, Інгульці, Сіверському Дні-пру знаходяться на цих же напрям-ках. Очевидно, що вже в ті давні часи люди для переходів вибирали най-коротші шляхи. На вміщеній кар-ті зазначено переправи із теперіш-німи назвами; цікаво, що на всіх переправах здавна селилися лю-ди, згодом тут виростили міста або села.

Можна припустити кілька ва-ріантів руху військ від Дунаю до Волги і назад. Напрямок цього руху повністю залежав від скіфів, які відступали. Сили персів тяглися за ними, не маючи змоги звернути вбік, бо тоді по них могли завдати удару з двох боків (скіфи розділи-лися на два загони і рухалися па-ралельно, але на відстані 50 кіло-метрів між собою). Припустимо, що скіфи вибрали найкоротший шлях до Волги. Тоді він буде таким: Дунай — Дністровський лиман — (Миколаїв) — (Нікополь) — Боро-вський перевіз — (Калач-на-Дону) — Волга. Якщо співставити наведе-ний шлях із картою археологічних розкопок, то видно, що шлях цей проходить через осередок скіф-ських поселень і могильників на Дніпрі, тобто, через найбільш об-житі скіфами місця. Наваж чи хо-тіли б скіфи, щоб вороги пройшли саме там.

ватися у ліси, бо їхні кінні загони, такі рухливі на відкритих просто-рах, втрачали всі свої переваги. Отже, події розгорталися на межі лісу і лісостепу, на відкритих землях. Зворотний шлях проліг, зачепивши після будинів племена меланкленів, андрофатів, неарів і агафірців, від Волги маршрутом через теперішні Калач, Ізюм, Пол-таву, Канів, Гайворон. У проміжку шляху від будинів до меланкленів перси не витримали напруження і вирішили відпочити у наспіх збу-дованому укріпленому таборі. Ге-родот вказує, що табір був «на річ-ці Оар», думки вчених про місце знаходження якої розходяться. Згідно з приведеним тут маршру-том річку Оар можна ототожнити із Ворсклою; табір тоді буде в ра-йоні Полтави. Хоча за р. Оар мож-на прийняти і Мерло, Орчин або Оріль, спинимось, однак, на вер-сії про Ворсклу.

С КІФИ, готуючись до вирішаль-них дій, прагнули якнайдовше затримати персів у своїх землях, по можливості — аж до зими. То-му, спрямувавши персів за голо-вними силами в напрямі нинішньо-го Канева, загін Скопасиса через нинішній Кременчук і Вознесенськ помчав до дунайського мосту зруйнувати його і «зачинити паст-ку». Дев'ятитисячний кінний кор-пус через 40—45 днів від початку рейду знову перетнув наші степи, проминувши території нинішніх Світловодського, Онуфріївського, Олександрійського, Кіровоград-ського, Компаніївського і Бобрин-ецького районів, подолавши за

ЕКСПЕДИЦІЯ
«ІСТОРИЧНА
ПАМ'ЯТЬ»

ЗНОВУ
ОНУФРІЇВЦІ

Певно, багатьом нашим читачам у пам'ятку торіш-ній похід онуфріївських краснавиць місцями рат-ної слави предків, присвя-чений 340-й річниця пере-моги військ Богдана Хмельницького у битві на Жовтих Водах та 43-й річ-ниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні. І ось днями до редакції на-дійшов лист від ініціаторів і організаторів того похо-ду В. І. Сурмила та О. С. Коваленка. Нині, повідом-ляють вони, загін крас-навиць-аматорів у значно оновленому складі готу-ється до нової мандрівки історичними місцями.

Що ж це буде за похід! Одним із головних його завдань буде: привертати увагу громадськості до проблем охорони й збе-реження пам'яток історії та культури українського народу. За попередніми розрахунками, маршрут походу проляже так: Онуфріївка — Павлище — Світловодськ — По-дорожівка — Велика Ан-дріївка — Степівка (Інічлі) — Чигирин — Су-ботів (Інічлі) — Новосе-личі — Медвеївка — Мельники — Холодний Яр — Хутір Буди (Інічлі). Після цього учасники по-ходу повернуться додому найкоротшим шляхом.

Загальна довжина пере-ходу історичними місцями складе 120 кілометрів. Але учасники, ясна річ, не ста-влять собі за мету здо-лати якподовий шлях. Мета інша: максимально наблизитися до пам'яток, які символізують історію Придніпров'я, а через неї — і всієї України.

Можливо, до названого маршруту буде внесено й деякі корективи. Зокрема, є надія включити до марш-руту відвідання місцини неподалік Чигирини, де, за народними переказами, був колись так званий Онуфріївський монастир. Послушником цього мо-настиря став на один час і славний козак-запоро-жець Максим Залізняк. ва-тажко гайдамацької Колі-твщини...

Наш кор.

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

Чи все сказав про скіфів ГЕРОДОТ?

дещо іншою. Перси в майбутньо-му планували війну з Грецією, а тому хотіли забезпечити собі на-дійний тил, замиривши назавжди воєнничого ймовірного проти-вника. Дарій мав ще на меті забез-печити свою величезну імперію зерном, якого можна було в до-статку захопити в Північному При-чорномор'ї. Та й жага захопити скіфське золото відіграла не останню роль.

Як же поведились скіфи, зачувши, що грізний ворог їде на них? Перш за все — почали шукати союзни-ків. Підтримати їх згодилися схід-ні сусіди — савромати, будини і гелони, — тобто, найбільш відда-лені. Ближчі відмовилися: мовляв, нехай скіфи самі гасять пожежу у своєму домі. Важко сказати, чому трапилося так. Можливо, сусіди боялися нападників, а може, скіфи їм теж залили сала за шкуру.

З'ясувавши становище, скіфи на воєнній раді прийняли страте-гічний план боротьби. У загальних рисах він був таким:

- вести бойові дії тільки бое-здатними, рухливими загонами, які склалися би з дорослих мужиків, незаміжніх жінок, юнаків і дівчат;
- небоекздатне населення пе-реправити разом із майном і та-бунами до Чорного лісу та до Хо-лодного яру;
- уникати вирішального бою, відступати в глибини степу, час від часу нападаючи на перське військо, поступово послаблюючи фізичний і моральний стан во-рога;
- відступаючи, знищувати тра-ву, підпалюючи її, засипати коло-дзії; розганяти дичину, що мо-гла б згодитися противникові в харч;
- провести персів землями су-сідів, мимоволі втягнувши тих у війну;
- знесиленого ворога розгро-мити, обравши підходящий час і місце.

Персів було значно більше, ніж скіфів. Геродот через кілька деся-тиль років тому писав, ніби Дарій привів 700-тисячне військо. Інший історик, Ктесій, повідомляв про 800 тисяч персів. Однак, ці дані явно завищені. Враховуючи, що сучасний ліхотинський корпус в 30 ти-сяч чоловік на марш розтягується на 21 км, можна підрахувати, що військо Дарія розтяглось б на 500 км. Тобто, передні загони до-сягли б уже Дніпра, а задні ще переходили б Дунай. При русі кількома паралельними колонами, снарядом, десятка, ширина фронту була б 100—120 км, бо кожна ко-лона повинна мати для нормаль-ного руху смугу території за-вширши 10—15 кілометрів. Усе військо зайняло б величезний пря-мокутник із сторонами 100 на 50 км. Такою некомпактною армією неможливо організувати відсіч при нападі, бо на таких відстанях між загонами був би поганим зв'язок, руйнувалися б їхні бойові поряд-ки. Отже, бачимо, що військо кіль-кістю 700 тисяч не могло бути у персів. На думку багатьох дослід-ників, Дарій привів не більше 100 тисяч і не менше 70 тисяч воїнів (бо при меншій їх кількості затія підкорити могутніх і воєнничих скіфів була б просто нереальною).

Яке військо протистояло заво-йовникам? Звернемося до згадки Геродота про своєрідний «пере-пис» населення, проведений скіф-ським царем Аріантом. Під стра-хом смерті він звелів кожному жителю країни принести нако-нечник стріли, що й було викона-но. Підрахувавши число наконеч-ників, цар наказав відлити риту-альний котел-пам'ятник місткістю в 600 грецьких амфор. Стінка

но-економічних проблем АН СРСР. Ось результат підрахунку: від 6,2 до 13 мільйонів чоловік. Втім, циф-ри ці не слід сприймати з повною довірою. Раніше ми дійшли висно-ву, що у війні брало участь близько 100 тисяч персів. Важко уявити, щоб 6 мільйонів людей уті-лило від 100 тисяч чужинців. Ма-буть, Геродот або помилявся або свідомо перебільшував цифри, аби увесь світ подивувався, як жмень-ка причорноморських греків може протистояти такому могутньому народові. (Той же Геродот у своїй «Історії» вказує, ніби перси воюва-ли проти Греції 4-мільйонним вій-ськом).

На нашу думку, найвірогідніше, що скіфи, які брали участь у бо-йових діях, було майже стільки, як і персів — тобто, логічно буде ви-значити число скіфських воїнів у 70 тисяч. Таке військо було збра-не, очевидно, при загальній мобі-лізації. Відомо, що при загальній мобілізації вся країна може да-ти максимум 25 процентів воїнів від загальної кількості населення. Виходячи з цього, маємо кількість населення Скіфії — близько 400 тисяч.

НАШ опис торкається подій бага-товікової давності і тепер для відтворення їх доводиться спіра-тися на повідомлення Геродота, Страбона, а також багато в чому покладаючись на власні логіку й інтуїцію. А вони нам підказують, що північ теперішньої нашої об-ласті, вкрита у давнину лісами, саме й була тим сховком, куди мало б удатися за порятунком на-селення причорноморського скіф-ського степу.

З усієї Скіфії рухалися валки біженців, табуни коней, отари овець. Синюха, Інгул, Інгулець вказували напрям руху — на пів-ніч. Давайте ж простежимо в уяві шляхи відступаючих військ. Скіфи рухалися торгово-кочовими до-рогами, їх наздоганяли перси. Увесь час скіфи витримували від-стань в один денний перехід (близько 40 кілометрів за тепе-рішніми мірками). У Геродота ска-зано, що шлях персів починався від Дунаю, трохи вище гирла, і тягнувся до Волги — до її най-ближчої точки в районі ниніш-нього Волгограда. Це місце на Волзі, як і місце переходу персів через Дунай, було вузловою то-чкою в торгово-кочовій системі то-дішніх шляхів.

У роботі К. К. Шилина «Тран-спортні шляхи античного Северно-го Причорномор'я» досліджені і вказані місця древніх переправ і бродів через ріки цього району. Якщо з'єднати прямими лініями вказані вище вузлові точки з пе-реправами на Дніпрі, то матимемо

На користь цього сумніву свід-чить один епізод із Геродотової «Історії». Перси, стомившись пе-реслідувати скіфів, захотіли ви-кликати їх на відкритий бій. На виклик ворогів скіфський цар Іданфірс гордовито відповів: «Ви прагнете бити? То спробуйте зруйнувати могили наших пред-ків, якщо їх знайдете». Виходить, що дорога персів пролягла дале-ко від скіфських поховань і пер-ська розвідка не могла їх вияви-ти?

Не могли, з огляду на те саме, ворогуючі сторони дотримуватися і напрямку Дунай — Дніпровський лиман — (Вознесенськ) — (Кре-менчук) — (Слов'янськ) — (Ка-лач) — Волга, бо тоді перси на-трапили б на інший згусток скіф-ських поселень у районі Пастир-ського і Оситняжки. Найвірогідні-ше, воєнні дії велися на терито-ріях між цими великими центра-ми, тобто, по лінії Дунай — Дніс-тер — (Вознесенськ) — (Дніпро-петровськ) — (Айдарський брід) — (Калач) — Волга.

Головні ж сили скіфів під ру-кою царів Іданфірса і Таксакиса відходили від місця, де нині Пе-рвомайськ, долаючи територію, де нині Новоукраїнський, Компані-ївський, Новгородківський, Петрі-ївський райони. Інгул перейдений був на місці Інгуло-Кам'янки, Ін-гулець — поблизу місця, де нині Петрове. Ці загони також вихо-дили до переправи, де нині Дні-пропетровськ, але з випереджен-ням персів на один денний пере-хід. Ще один загін скіфської кін-ноти під командуванням царя Скопасиса відійшов від перепра-ви, де нині Вознесенськ, до місця, де тепер знаходиться Запоріжжя.

Найбільше цікавить хід во-єнної кампанії в наших місцях, але розповідь коротко і про інші по-дії. Форсувавши Дніпро і вийшов-ши до Волги, скіфи, а за ними й перси, повернули через землі са-вроматів до будинів. Геродот по-відомляє, ніби будини мали укріплі-ні дерев'яні міста, одне з яких, по-кинуте жителями, перси зруйнува-ли. Столиця земель Гелон (десь у районі теперішнього Харнова) та-кож мала дерев'яні укріплення. Це свідчить за те, що будини жили в лісах. Скіфи рушили через посе-лення племен, які не підтримали їх у війні з персами. Логічно припустити, що скіфи не ризикну-ли заглиблюватися далеко, бо міс-цеві жителі могли зустріти їх як ворогів. А потрапити під удар з двох боків скіфи не хотіли. Крім цього, скіфи не бажали заглиблю-

три дні 180-кілометрову відстань. Зупинки для відпочинку були зроблені там, де нині Нова Прага та Губівка на Інгулі. Проте, можна припустити і зупинку на місці те-перішнього Кіровограда (замість Губівки).

Міст скіфам не вдалося зруйну-вати, бо сильна охорона із найма-нців-греків не допустила цього. Молодий запальний Скопасис, яко-му не до душі була тантина від-ступу і який, можливо, був іні-ціатором рейду до Дунаю, одер-жав хороший урон військового вміня. Далі цей корпус, після по-вернення від мосту, повинен був би зосередитися там, де нині Пе-рвомайськ, щоб спільно з основ-ними силами розгромити персів на тутешній переправі. Це й стало б заключним акордом степової вій-ни. Всі пункти прийнятого спочат-ку плану були здійснені, залиша-вся цей, останній.

Поки Скопасис зі своїм військом виконував завдання, Іданфірс та Таксакис примусили персів зняти-ся зі стоянки в таборі на р. Оар і знову втягли їх у погоню. Рухали-ся до Дніпра, щоб переправитися в Каневі і вийти на Правобереж-жя. Холодноярський і Чорний лі-си знову залишили збоку від основного театру дій, ті, хто там переховувався, були у безпеці. Тепер скіфи мчали до місця, де нині Гайворон, перси — за ними. Перейшовши Південний Буг, скі-фи завернули у напрямі ниніш-нього Первомайська, сподіваючись заманити сюди ворога, і тут із прибулим від Дунаю Скопасисом dokonать завойовників. Може, перси розгадали ці плани (чи ще раніше розуміли безперспектив-ність виснажливої погоні). Тож коли скіфи повернули аліво від місця, де нині Гайворон, перси посеред ночі, залишивши нічні вогнища, покинувши обози й по-ранених, почали відходити до рятів-ного Дунаю. Введені в оману скі-фи втратили час, а перси тим ча-сом загубилися в неозорих гро-стях. Вони підійшли до мосту не через 60 днів, як збиралися із самого початку, а трохи пізніше.

За цей час було подолано від-стань у 2700 кілометрів. Війна за-кінчилась безрезультатно. Перси не змогли завойовати Скіфії, а скі-фи не встигли остаточно перемо-гти загарбників. Але ми з вами, ша-новні читачі, свої мети, здається, досягли: перегорнули ще одну на-звичайно цікаву й загадкову сто-рінку історії рідного краю.

Підготував Л. БАГАЦЬКИЙ.
м. Кіровоград.

СПОРТ

ЗАМІСТЬ
ПРОГНОЗІВ

Нинішня футбольна першість у другій лізі СРСР має свої особливості. Чемпіонат-89 можна назвати перехідним. Передбачається, що вже наступного року буде утворено три проміжні або ж, інакше кажучи, буферних зони по 22 команди в кожній. Ліміт представництва республік у цих підгрупах на 1990-й рік такий: Російська Федерація — 26 команд, Україна — 10, Казахстан і Узбекистан — по 7, Білорусія і Грузія — по 3, Азербайджан — 2, Вірменія, Киргизія, Латвія, Литва, Туркменія, Таджикистан, Естонія й Молдова — по одній. Без будь-яких перехідних ігор переможець кожної з підгруп виступатиме в 1991 році в першій лізі. Колективи, що не потрапляють нині до 66-ти кращих, братимуть участь у першостях своїх республік.

Завдання непрості — як для всіх клубів другої ліги, так і для нашої «Зірки» зокрема. Але мета залишається — місце у першій десятці. Втім зачекаємо на остаточне рішення Футбольної спілки.

Наш кор.

РЕКЛАМА

Інформує

Укоопторгреклама

10

«МОЛОДИЙ
КОМУНАР»

8 квітня 1989 року

ЗВАЖТЕ САМІ

Серед листів до редакції чимало таких, які стосуються кіровоградської футбольної команди «Зірка». Чимало болільників надіслали прохання повідомити про минулі стосунки «Зірки» з іншими колективами шостої зони. Ось вони. Зважте, шановні прихильники футболу, шанси своєї команди в матчах із суперниками — зручними та навпаки.

	І	В	Н	П	М
1. «Суднобудівник» (Миколаїв)	85	17	14	24	57—67
2. «Кристал» (Херсон)	53	21	16	16	68—58
3. «Буковина» (Чернівці)	52	20	13	19	65—62
4. «Спартак» (Житомир)	48	15	12	21	37—53
5. «Нива» (Вінниця)	48	15	12	21	41—54
6. «Поділля» (Хмельницький)	45	19	18	8	57—30
7. «Закарпаття» (Ужгород)	44	14	12	18	38—45
8. «Чайка» (Севастополь)	43	20	10	13	58—62
9. «Кривбас» (Кривий Ріг)	42	13	12	17	47—53
10. «Торпедо» (Луцьк)	40	18	12	10	53—36

11. «Авангард» (Ровно)	40	17	11	12	55—46
12. «Ворскла» (Полтава)	38	19	11	8	51—30
13. «Новатор» (Маріуполь)	38	19	7	12	43—32
14. «Дніпро» (Черкаси)	34	15	8	11	42—26
15. «Нива» (Тернопіль)	27	11	8	8	36—31
16. СКА (Одеса)	26	11	4	11	28—28
17. «Прикарпаття» (Івано-Франківськ)	24	9	8	7	41—21
18. «Океан» (Керч)	20	6	6	8	20—21
19. «Маяк» (Харків)	16	6	2	8	16—18
20. «Шахтар» (Павлоград)	16	4	1	11	13—22
21. «Колос» (Нікополь)	9	4	0	5	10—8
22. «Кремінь» (Кременчук)	6	3	2	1	16—6
23. «Торпедо» (Запоріжжя)	8	3	2	3	8—8
24. «Зоря» (Ворошиловград)	4	0	3	1	3—6
25. «Нафтовик» (Ахтирка)	6	2	1	3	5—6
26. «Динамо» (Біла Церква)	2	1	0	1	2—2

МІЦНА ПРОПІСКА АТЛЕТИЗМУ

Радянський спорт високих досягнень набув чималої популярності не тільки в нашій країні, а й в усьому світі. А ось спорт масовий. Його проблеми й організаційні прорахунки не можна затулити ніякими нагородами Олімпіад чи світових першостей. Масовий спорт вимагає термінових покращень. Це — факт. І тому нині ми не маємо права залишати поза увагою будь-який з позитивних його прикладів...

Уже понад рік існує кіровоград-

ський спортивний клуб «Тепловик», який культивує атлетичну гімнастику. За цей порівняно короткий строк клуб зробив значний крок уперед. Як від приміщення котельної до світлого спортивного залу, так і до спортивних результатів, головний з яких — здоров'я. «Кожна людина може й повинна бути сильною». Цей девіз одного з батьків вітчизняного атлетизму Івана Лебедєва, або просто «дяді Вані», колись забутий, нині один із найголосніших в клубі.

Створений при виробничому об'єднанні «Кіровоградтеплокомуненерго», він запрошує до себе не тільки його працівників. Студенти і школярі, працівники інших підприємств міста з задоволенням відвідують «Тепловик». Як хлопці, так і дівчата.

Є в клубі і свої лідери. Один з них — майстер спорту СРСР Олександр Рогозін, який належить ще до «старої гвардії» кіровоградської важкої атлетики.

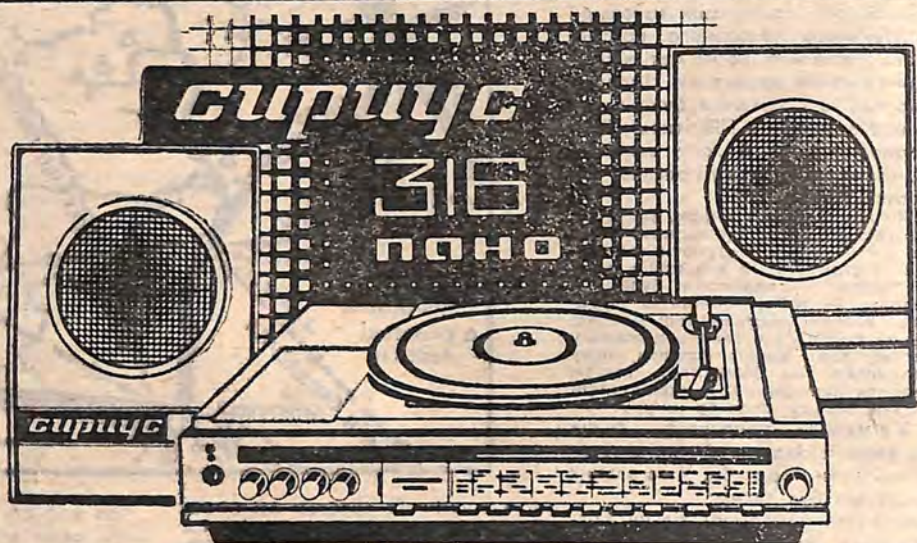
— Наш клуб, — говорить Рого-

зін, — пропагує здоровий спосіб життя. Практика доводить, що той, хто прийшов до нас, обов'язково потоваришує з атлетизмом, або з будь-яким іншим видом спорту.

Про те, що атлетична гімнастика універсальна, говорить і вік членів клубу — від тринадцяти років до сорока. У кожного з них різна фізична підготовка, але разом з тим — єдина мета. А це об'єднує.

С. МАКСИМОВ.

СІРІУС?
НІ,
«СІРІУС-316»!

ТАК, ЙДЕТЬСЯ НЕ ПРО ОДНУ З НАЙЯСКРАВІШИХ ЗІРОК НІЧНОГО НЕБА, А ПРО РАДІОЛУ «СІРІУС-316-ПАНО» ВИРОБНИЦТВА ІЖЕВСЬКОГО РАДІОЗАВОДУ.

Замість звичних МОНО чи СТЕРЕО в назві радіоли ви читаете ПАНО. Цей термін говорить про цікаву особливість конструкції радіоли — ефект панорамно-об'ємного звучання, що створює у слухача враження присутності в концертному залі. Ця особливість економить ваш час, дозволяє, прослуховуючи записи та передачі, виконувати домашні справи. Адже в будь-якому куточку кімнати звучання буде однаково повним і приємним.

На відміну від звичайних стереофонічних радіо «Сіріус-316» дозволяє прослуховувати як МОНО, так і СТЕРЕО грампластинки, радіопередачі в будь-якому діапазоні з тим же ефектом ненаправленого об'ємного звучання.

Невисока ціна, красиве сучасне оформлення робить радіолю доступною для найширшого кола покупців.

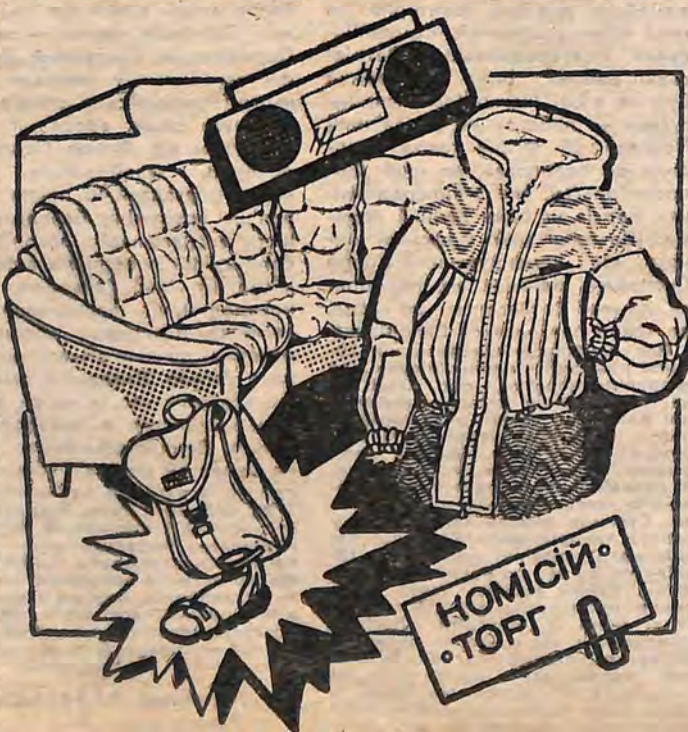
Радіола «Сіріус-316-пано» продається у магазинах «Культтовари», «Техніка» та універмагах споживчої кооперації.

ІЖЕВСЬКИЙ РАДІОЗАВОД,
УКООПТОРГРЕКЛАМА.І продати і придбати —
в одному магазині

Це можна зробити в комісійному магазині по торгівлі непродовольчими товарами.

На комісію приймаються речі нові й ті, що були в користуванні. Асортимент товарів — найширший: від килимів, ковдр, музичних інструментів, меблів, холодильників, теледіагностик, фотоапаратів — до одягу, взуття, головних уборів, посуду, прикрас тощо.

Комісійні магазини пропонують додаткові послуги: прийом речей на ПРИСКОРЕНИЙ ПРОДАЖ, ОЦІНКА товарознавцем магазину великогабаритних РЕЧЕЙ вдома у комітента, ПОВІДОМЛЕННЯ про продані речі ЛИСТІВКОЮ, ПЕРЕРАХУВАННЯ ГРОШЕЙ за продані речі ПОШТОЮ або В ОЩАДКАСУ за проханням комітента. Комісійні магазини приймають на комісію також речі, виготов-

лені громадянами в порядку індивідуальної трудової діяльності, на індивідуальні замовлення в ательє, комбінатах побутового обслуговування, а також кооперативами.

Детальнішу консультацію можна одержати в комісійних магазинах споживчої кооперації.

ОБЛСПОЖИВСПІЛКА,
УКООПТОРГРЕКЛАМА.

ВОБРИНЕЦЬКЕ СПТУ № 32

ОГОЛОШУЄ ПРИЙОМ УЧНІВ

на 1989—1990 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

Прийом проводиться на такі спеціальності:

тракторист-машиніст широкого профілю (строк навчання — 3 роки, учні одержують загальну середню освіту й суміжні спеціальності водія автомобіля категорії «С» і слюсаря-ремонтника);

механізатор тваринницьких ферм з кваліфікацією електромонтера по ремонту й обслуговуванню устаткування (строк навчання — 3 роки, учні одержують загальну технічну освіту);

тракторист-машиніст (строк навчання — 1 рік);
тракторист-машиніст (строк навчання — 8 місяців).

Без екзаменів до училища приймають юнаків і дівчат зі строком навчання 3 роки на базі 8 класів, на однорічні курси — на базі 8—10 класів; на восьмимісячні курси — на базі 10 класів.

Для вступу необхідно подати такі документи:

про освіту, свідоцтво про народження або паспорт, довідку з місця проживання, три фотокартки 3x4 см, медичну довідку (форма № 086/у).

Початок занять — 1 вересня.

Учні, які вступають на спеціальності зі строком навчання 1—3 роки, забезпечуються чотирьохразовим харчуванням, обмундируванням, стипендією, постільною білизною, гуртожитком, підручниками.

Учні, які вступають на восьмимісячні курси, одержують стипендію 96 крб. на місяць, забезпечуються гуртожитком, підручниками.

В училищі працюють гуртки художньої самодіяльності, технічної творчості, предметні гуртки, спортивні секції. Випускники мають переваги при вступі у вузи.

Адреса училища: Кіровоградська обл., м. Вобринець, вул. Димитрова, 1.

3 10 по 16 квітня

понеділок

10 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

15.30 — Новини. 15.40 — А. Руссель. Друга сюїта з балету «Бахус і Аріадна». 16.05 — «Кра. Кра». Документальний фільм. 16.25 — Мама, тато і я. 16.55 — Новини. 17.00 — Дитяча година. 18.00 — До Міжнародного дня визволення в'язнів фашистських концтаборів. Прем'єра документального телефільму «Вибачте нам...». 18.25 — Мультифільми. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — Не чекай героїв. Про всеосяжну нараду економістів у Суздаль. 19.30 — Фотоконкурс «Я люблю тебе, життя». 19.35 — Театр А. П. Чехова. «Вишневий сад». Фільм-вистава Державного Малого театру Союзу РСР. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Продовження фільму-вистави «Вишневий сад». 23.05 — Сьогодні у світі. 23.20 — Тео Адам запрошує. Музична програма.

▲ УТ

16.30 — Новини. 16.45 — Фільм-концерт «Казки по-бухарськи». 17.15 — Гас рішення — час дій. Місто на час розрахунку. 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — «Мультифільм «Кіт Котосейвич». (Кіровоград). 18.30 — Виступає народний ансамбль танцю «Юність Донбасу». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Оперативний пост АН. 19.40 — Концерт естрадно-симфонічного оркестру Українського телебачення і радіо. 20.15 — Усім миром. Громадянсько-політична програма. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Все про кіно. 23.00 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

17.05 — Концерт без публіки. 17.35 — Прем'єра документального телефільму «Що наше життя? Гра?». 17.55 — Новини. 18.05 — Служу Радянському Союзу! 19.05 — Настільний теніс. Чемпіонат світу. 19.45 — Вечірня казка. 20.00 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм про роботу лондонської поліції. 1 серія «Легка робота». 20.30 — «Англійський сад». Документальний фільм. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (продовження). «Незрівнянний Бестер Кітон». 22.50 — Ранкова пошта (повтор). 23.20 — Новини. 23.30 — Баскетбол. Чемпіонат СРСР. Жінки. Суперфінал. ЦСКА — «Горизонт».

вівторок

11 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Вишневий сад». Фільм-вистава. 11.10 — Новини. 11.20 — Це було... було... 11.35 — Дитяча година. 15.30 — Новини. 15.45 — Концерт ансамблю російських народних інструментів. 16.15 — Сільські горизонти. 16.55 — Новини. 17.00 — Про що співають діти Землі. Фестиваль дитячих фольклорних колективів ЧССР. 17.45 — Прем'єра документального фільму «Перший стрибок». 18.00 — Діалог з комп'ютером. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — Це ви можете. 19.30 — Зустріч з педагогом М. Щетининим в Концертній студії Останіно. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Фільми кінорежисера О. Сокурова. Прем'єра документальних фільмів «Жертва вечірня», «Московська елегія». 23.35 — Сьогодні у світі. 23.50 — Прем'єра фільму-концерту «Ось і ти».

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Доброго вам здоров'я. 9.45 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм перший. 3 серія. 10.55 — Фрески. Музичні сторінки Ніколо-Могиланської академії. 11.40 — Шкільний екран. 8 клас. Фізика. 12.10 — Все про кіно. 13.20 — Новини. 13.30 — Концерт дитячої художньої самодіяльності. 16.30 — Новини. 16.40 — Для дітей «Веселка». 17.05 — «Про музеї і виставочних залах». 17.45 — Обговорюємо проект загальних принципів керівництва економікою і соціальною сферою. 18.00 — Науково-популярний фільм. 18.30 — Фільм-концерт «Співає Іво Лінна». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Оперативний пост АН. 19.40 — Концерт естрадно-симфонічного оркестру Українського телебачення і радіо. 20.15 — Усім миром. Громадянсько-політична програма. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Прем'єра телестави «Ренет». 23.10 — Вечірній вісник. 23.40 — Світ поезії. Т. Г. Шевченко. «Було колись на Україні».

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Технічний прогрес: час перемін». Прем'єра фільму. 8.35, 9.35 — Географія. 7 кл. 9.05 — Французька мова. 1 рік. 10.05 — Учимся ПТУ. Астрономія. Зоряне небо. 10.35, 11.35 — Географія. 6 кл. 11.05 — Французька мова. 2 рік. 12.05 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 1 серія «Легка робота». 12.35 — «Англійський сад». 13.05 — Новини. 13.10 — Програма компанії «Темз телевіжн» (продовження). «Незрівнянний Бестер Кітон». 14.10 — Ритмічна гімнастика. 14.55 — «Ми і я». Документальний фільм. 17.00 — До Дня космонавтики. Прем'єра документального телефільму «Прощу доповіді про готовність». 18.00 — Новини. 18.10 — Телестудія міст РРФСР. Програма Мурманської студії телебачення. 19.00 — Ритмічна гімнастика. 19.45 — Вечірня казка. 20.00 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 2 серія «Три мудрі мавпи». 20.30 — «Ваш хід...». Комедія. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (продовження). Концерт. 22.50 — Новини. 23.00 — Хокей. Чемпіонат НХЛ.

середа

12 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Цей фантастичний світ. 9.45 — Зустріч з педагогом М. Щетининим. 11.15 — Новини. 11.25 — Клуб мандрівників. 15.30 — Новини. 15.45 — Музична скарбниця. Романси і пісні О. Даргомижського у виконанні О. Образцової. 16.30 — «Без консенсусу». Документальний фільм. 17.00 — Новини. 17.05 — Дитяча година. 18.05 — Пісня далека й близька. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — До Дня космонавтики. Людина, Земля, Всесвіт. 20.00 — П. Чайковський. Фрагменти з балетів «Спляча красуня», «Лускунчик», «Лебедине озеро». 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — До Всесвітнього дня авіації і космонавтики. Прем'єра документального телефільму «Крила Вітчизни». Фільм перший. 22.50 — Сьогодні у світі. 23.05 — Прем'єра документального телефільму «Крила Вітчизни». Фільм другий.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Художній фільм «Порабел прихильці». 10.40 — Народні таланти. 11.40 — Шкільний екран. 8 клас. Російська література. 12.10 — К. Гуцков. «Уріль Аноста». Театральна вистава. В перерві — Новини. 16.30 — Новини. 16.40 — Мультифільм «Дети, мій кінь». 16.50 — Прикарпатські самоцвіти. 17.35 — До дня космонавтики. «Земна пісня». 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — «На хвилі дружин». (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Стосується кожного». Народний рух і навколо нього. Веде передачу завідувач ідеологічним відділом ЦК Компартії України Л. М. Кравчук. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм 2. 1 серія. 23.00 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Лист Мьобіуса». Прем'єра науково-популярного фільму. 8.35, 9.35 — Світ, що нас оточує. 2 кл. Хай завжди буде сонце! 8.55 — Кіножурнал «Наука і техніка» № 18. 9.05 — Німецька мова. 1 рік. 9.55 — Кіножурнал «Наука і техніка» № 19. 10.05 — Учимся ПТУ. Біологія. Ч. Дарвін. Життя і наукові праці. 10.35, 11.35 — О. Толстой. «Російський характер». 6 кл. 11.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 12.05 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 2 серія «Три мудрі мавпи». 12.35 — «Ваш хід...». Комедійний фільм. 13.05 — Новини. 13.10 — Програма компанії «Темз телевіжн» (продовження). Концерт поп-музики. 14.10 — Хокей. Чемпіонат НХЛ. 17.00 — Ілюзіон. Художній фільм «Гюлі». 18.20 — Мультифільм. 18.30 — Новини. 18.40 — Програма Горно-Алтайської студії телебачення. 19.45 — Вечірня казка. 20.00 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 3 серія «Візит вілчівності». 20.30 — «Англійський дім». 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (Великобританія). «Домашні». Телефільм. 22.50 — Футбол. Відбірковий матч чемпіонату світу. Збірна НДР — збірна Туреччини. 2 тайм. 23.40 — Новини.

четвер

13 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Про що співають діти Землі. 9.20 — «Крила Вітчизни». Документальний телефільм. Фільм перший. 10.20 — Новини. 10.30 — «Крила Вітчизни». Документальний телефільм. Фільм другий — «Рицарі неба». 11.25 — Дитяча година. 15.30 — Новини. 15.45 — Концерт ансамблю пісні і танцю «Юність». 16.15 — Прем'єра документального телефільму «Абдула Каххар». 16.50 — Новини. 16.55 — Прем'єра мультифільму «Троє на острові». 17.15 — ...До шістнадцяти і старші. 18.00 — Імпульс: ініціатива, підприємливість, прибуток. 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — Влада — Рада. Демонстраційні принципи системи виборів. 19.30 — Прем'єра мультифільму для дорослих «Віно». 19.40 — «Вершина Візбора». Художній телефільм. Прем'єра. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Благодійний концерт у Ленінграді. 23.20 — Сьогодні у світі. 23.35 — Актуальний об'єкт. Прем'єра документального фільму «Хто розвіє хмари».

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Село і люди. 9.45 — Перлини душі народної. 10.35 — Шкільний екран. 6 клас. Російська література. 11.05 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм 2. 1 серія. 12.15 — Народна творчість. 12.40 — Новини. 12.50 — Грають юні музиканти. 16.30 — Новини. 16.40 — Для дітей «Веселка». (Кіровоград на Республіканське телебачення). 17.15 — Республіканська фізико-математична школа. 17.45 — Молоді голоси. Концерт. 18.30 — Фільм-концерт «Наддніпрянські наспіви». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Земле моя. 20.30 — Реклама кооп. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Молодіжна студія «Гарт». 23.05 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Літа, ти й вірити». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Природознавство. 2 кл. 8.55 — Кіножурнал. 9.05 — Іспанська мова. 1 рік. 9.55 — Кіножурнал. 10.05 — Мама, тато і я. 10.35, 11.35 — Музика. 7 кл. М. Мусоргський. 11.05 — Іспанська мова. 2 рік. 12.05 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 3 серія «Візит вілчівності». 12.35 — «Англійський дім». 13.05 — Новини. 13.10 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Домашні». Телефільм. 14.10 — «Вітрила над затокою». 14.30 — Вас запрошує музика. 17.05 — 3 наших фондів. Твори Ф. Мендельсона. 18.00 — Мультифільми. 18.30 — Новини. 18.45 — Ретро. 19.45 — Вечірня казка. 20.00 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 4 серія «Свій дім». 20.30 — Шоу Бенні Хілла. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — П'ять вечорів з «Темз телевіжн» (продовження). «Полуден». Телевистава. 22.50 — Новини. 23.00 — Наш сад.

п'ятниця

14 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — «Чоловік на маїмаює». Мультифільм. 9.30 — «Вершина Візбора». Художній телефільм. 10.50 — Новини. 11.00 — Інститут людини. 15.30 — Новини. 15.45 — Народні мелодії. 16.00 — Документальний телефільм. 16.45 — Прем'єра мультифільму. 16.55 — Новини. 17.00 — Дітям про звірат. 17.30 — На приз клубу «Золота шайба». 18.15 — Мелодії Т. Кіряка. 18.40 — Фотокурс «Я люблю тебе, життя». 18.45 — Сьогодні у світі. 19.00 — Інтерсигнал. 19.30 — Мультифільми. 19.50 — Сімейний екран. Художній телефільм «Чужий». Прем'єра. 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Прем'єра документального фільму «Служим Вітчизні!». 22.10 — Це було... було... 22.30 — Погляд. 00.15 — Прем'єра мультифільму. 00.30 — Фінал Всесвітнього фестивалю відеомузики.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — «Відеоміли». Музично-розважальна програма. 10.15 — Телефільм «Полонені вітрилами». 10.35 — Шкільний екран. 4 клас. Музика. 11.05 — Телевистава «Рекет». 12.25 — Молодіжна студія «Гарт». 13.40 — Новини. 13.50 — Концерт оркестру народних інструментів Кіровоградського Будинку учителя. (Кіровоград на Республіканське телебачення). 16.20 — Новини. 16.40 — Для дітей «У лісі на галлявці». Вистава. 17.30 — Наука і час. 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.20 — Наші довідки. (Кіровоград). 18.30 — Природа і ми. (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «У неділю оранці». Повтор від 19 березня 1989 року. (Кіровоград). 20.35 — Кінозамальовка. «Весна пришла». (Кіровоград). 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Проектор перебудови. 21.50 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм 2. 2 серія. 23.05 — Новини.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Пока свободою горим». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — В. Катаєв. «Син полку». 9.05 — Англійська мова. 1 рік. 10.05 — М. Гоголь. «Мертві душі». 10.35, 11.35 — М. Пришвін. «Комора сонця». 5 кл. 11.05 — Англійська мова. 2 рік. 12.05 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 4 серія «Свій дім». 12.35 — Шоу Бенні Хілла. 13.05 — Новини. 13.10 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 5 серія «З доброї волі». 12.10 — «Дошка». Комедійний фільм. 12.40 — «Реклама. 13.45 — Прем'єра документальних фільмів «Жигулі наприкінці століття». «Як справи, заповиднику?», «Асна-Нова. Знаки вини». 14.40 — Телевізійний музичний абонемент. Клас професора Яннелевича. 15.50 — Документальні фільми фестивалю «Гласність». «Діалог». 16.20 — ...До шістнадцяти і старші. 17.05 — Варіації на тему. Композитор А. Ешпай. 18.10 — Міжнародні відносини: історичний досвід і проблеми. 20.50 — Народні мелодії. 21.00 — «Час». 21.40 — Прем'єра документального фільму «Мело, мело по всій землі...». Про життя і творчість Б. Пастернака. 22.10 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Торпедо» — «Дніпро» 2 тайм. 23.40 — Новини.

субота

15 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

6.30 — 120 хвилин. 8.35 — Домашня академія. 9.05 — Л. Бетховен. Соната № 5 для скрипки і фортепіано. 9.30 — Пори року. Квітень. 10.30 — Мультифільми. 11.00 — Батьківський день — субота. 12.30 — В країнах соціалізму. 13.00 — Очевидне — неймовірне. 14.00 — Концерт ансамблю пісні і танцю Корейської народної армії. 14.30 — Новини. 14.40 — Прем'єра мультифільмів. 15.00 — Телеміст Москва — Хельсінкі. 16.30 — Діверсала. 17.00 — Фільми за участю Андрія Миронова. «Мій молодший брат». 18.50 — Міжнародна програма. 19.50 — 15 хвилин з життя людини. 20.05 — «Навідомий Чаплін». Телефільм. 1 серія. 21.00 — «Час». 21.40 — В супутник телеглядача. 22.00 — В суботу ввечері. Сатира в мультиплікації. 22.50 — Співає Борис Рубашкін. 00.10 — Відпущає: події тижня.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.15 — Ритмічна гімнастика. 9.45 — Художній фільм «Михайло Ломоносов». Фільм 2. 2 серія. 11.00 — На хвилі дружин. 11.45 — Доброго вам здоров'я. 12.15 — Співає Н. Яремчук. 12.30 — «Живе слово». Відповідь на запитання глядачів. 13.15 — Новини. 13.25 — «Звіздар». 2 серія. 14.30 — «Сатиричний об'єкт». 15.00 — Чемпіонат СРСР з баскетболу. «Будівельники» — «Жальгіріс». 16.30 — Скарби музеїв України. 16.45 — Музичний фільм. 17.00 — Суботні зустрічі. 18.30 — Актуальна камера. 19.00 — Чемпіонат СРСР з футболу. В перерві — Оперативний пост АН. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм 3. 1 серія. 22.55 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — Гімнастика. 8.20 — Сільська година. 9.20 — «Головную вулицю з оркестром». Художній фільм з субтитрами. 10.50 — Кінопубліцистика союзних республік. 11.40 — Програма компанії «Темз телевіжн» (Великобританія). «Фараон». Художній телефільм. 5 серія «З доброї волі». 12.10 — «Дошка». Комедійний фільм. 12.40 — «Реклама. 13.45 — Прем'єра документальних фільмів «Жигулі наприкінці століття». «Як справи, заповиднику?», «Асна-Нова. Знаки вини». 14.40 — Телевізійний музичний абонемент. Клас професора Яннелевича. 15.50 — Документальні фільми фестивалю «Гласність». «Діалог». 16.20 — ...До шістнадцяти і старші. 17.05 — Варіації на тему. Композитор А. Ешпай. 18.10 — Міжнародні відносини: історичний досвід і проблеми. 20.50 — Народні мелодії. 21.00 — «Час». 21.40 — Прем'єра документального фільму «Мело, мело по всій землі...». Про життя і творчість Б. Пастернака. 22.10 — Футбол. Чемпіонат СРСР. «Торпедо» — «Дніпро» 2 тайм. 23.40 — Новини.

неділя

16 КВІТНЯ

▲ ЦТ (І програма)

8.00 — Новини. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — 3 ранку раненько. Розважально-пізнавальна передача для дітей. 10.00 — Служу Радянському Союзу! 11.00 — Ранкова пошта. 11.30 — Навколо світу. Альманах. 12.30 — В гостях у назки. «Бал назки». 13.55 — Музичний кіоск. 14.25 — День відкритих дверей. Вища школа: гострі кути перебудови. 15.10 — Концерт Державного ансамблю танцю Абхазької АРСР «Шаратин». 16.00 — Погляд. Недільний випуск. 17.00 — Сільська година. 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Мультифільми. 19.15 — «Невідомий Чаплін». Телефільм. 2 і 3 серії. 21.00 — «Час». 21.40 — Здрастуйте, лінаро! 21.55 — Футбольний огляд. 22.25 — Молоде кіно. Українська кіношкола. 23.50 — Новини.

▲ УТ

9.00 — Новини. 9.10 — Ритмічна гімнастика. 9.40 — «У неділю оранці». Інформаційно-музична програма. 10.40 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм 2. 3 серія. 12.00 — Художня панорама. 12.35 — Тарасові шляхи. 13.40 — Новини. 13.50 — Дитячий фольклорний фестиваль. 14.30 — Село і люди. 15.00 — Чемпіонат СРСР з баскетболу. 16.30 — Слава солдата. 17.30 — Реклама, телеафіша. 17.40 — Л. Разумовська. «Майя». Вистава. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Продовження вистави «Майя». 20.50 — На добраніч, діти! 21.00 — «Час». 21.40 — Художній телефільм «Михайло Ломоносов». Фільм 3. 1 серія. 22.55 — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (ІІ програма)

8.00 — На зарядку, ставай! 8.15 — Документальні фільми. 8.55 — «Гюлі». Художній фільм. 10.15 — Співає Н. Куценкова. 10.25 — На екрані — служба 01. Науково-популярні фільми про протипожежну безпеку. 11.00 — Якщо вам після... 11.45 — «Запорожець за Дунаєм». Фільм за мотивами однойменної опери С. Гулака-Артемовського. 13.05 — Четвертий варіант. 14.00 — «Люди на мосту». Художній фільм. 15.40 — Документальні фільми фестивалю «Гласність». «У неділю рано...». 16.00 — «Слонення». Мультифільм. 16.10 — Програма Свердловської студії телебачення. 17.15 — Мультифільм. 17.55 — Хокей. Чемпіонат світу. Збірна Фінляндії — збірна ЧССР. У перерві — Вечірня казка. 20.30 — Незабутні музичні вечори. С. Прокоф'єв. Концерт для скрипки з оркестром ре мажор. 21.00 — «Час». 21.40 — Здрастуйте, лінаро! 21.55 — Пісні батьківщини Сергія Єсеніна. Виконує хор російської пісні Держтелерадіо СРСР. 22.35 — Хокей. Чемпіонат світу. Збірна ФРН — збірна СРСР. 00.35 — Новини.

НА ДОЗВІЛЛІ

Чотири концерти Василя Зінкевича

Чотири — це лише ті, що наприкінці минулого року дав народний артист УРСР Василь Зінкевич у Кіровограді. Якщо полічити: скільки їх відбулося на Кіровоградщині, не вберемо в один десяток. І завжди зали чимало філармонії, чи районних будинків культури, або й звичайнісіньких сільських клубів вирували оваціїми, дунали: «Браво! Молодець!».

Того разу з Василем я зустрічався двічі — перед виступами і після їхнього завершення. А познайомився зі своїм земляком років з п'ять на рідній і бар'винуку», інструментальна п'єса «Гопак».

Добре «вписалися» в назву програми також твори, народжені в ансамблі. Їх автори — соліст-гітарист Анатолій Колорадо, вокаліст Олександр Гаркавий.

Що ж стосується другої частини питання: дійсно, був період, коли ансамбль «Смерічка», де я тоді співав з Назарієм Яремчуком, з Вишніви, перебазувався до Чернівецької обласної філармонії. Нам, молодим артистам, бракувало професійності. Особисто для мене настало деяке розчарування. Став працювати за своєю основною спеціальністю художника-дизайнера...

— А потім?

— Потім, коли на Волині створювався на базі обласної філармонії «Світязь», мені запропонували прийти до них. Я погодився. І повірте, не шкодую.

— В останній програмі ви виступаєте і як режисер...

— Концерт, з яким ми завітали на Кіровоградщину, носив назву «Добрий день, краю мій!». Він дещо доповнений новими піснями. З ним ми побували в багатьох містах республіки, у Варшаві, Хельсінкі, Берліні, Будапешті. На гастрольях пробував себе в дещо новому для себе амплу — режисера — постановщика концертних виступів.

— Ваш вільний час?

— Коли випадає вільна година-друга, присвячую її синочкам. Їх у нас з дружиною двійко. Василько ходить до другого класу, Богданку шість років.

— Співаєте разом?

— Малюємо. Відверто — я б не бажав, щоб і мої сини співали. Досить, напевне, що я артист.

Юрій ЯРОВИЙ.

Батько, син і «Люсі»

Нещодавно на естрадному горизонті з'явилася невеличка зірочка. Та засвітилася вона несподівано яскраво. Пісня «Люсі» у виконанні семирічного Родіона Газманова полонила всіх. Після першої ж телепрограми вона стала звучати повсюдно. У гала-концерті фестивалю популярної музики на долю Радика випало найбільше оплесків і квітів, він завоював приз симпатій глядачів.

НА ВАШЕ ПРОХАННЯ

Після концерту мені пощастило зустрітись з батьком і сином Газмановими. Поки Родіон роздавав автографи, батько відповів на кілька запитань.

КОР.: Олег, коли ви пристрастилися до музики?

Олег: Компоную з дитинства. Після закінчення школи й інституту працював учителем. Деякі з моїх пісень виконують різні артисти естради. Сам співати став недавно. У концертах співаю пісню «Відлітаю».

КОР.: А як Радик потрапив до естради?

Олег: Мабуть, пішов моєю стежкою. Родіон співає ще з колиски. Зараз навіть важко згадати з чого він почав — з пісні чи з крику. Вдома він співав усі написані мною пісні. Якоюсь поприхав скомпонувати пісню для нього. Так з'явилася пісенька про собаку на ім'я Люсі. Сьогодні відбулася прем'єра пісні «Мауглі». Чи стане Радик естрадним виконавцем, гадати важко, адже 3 липня 1988 року йому виповнилося всього лиш 7 років.

Саме в цей час з обережком квітів з'явився Родіон і Газманов старший запропонував мені порозмовляти з юною зіркою. Брати інтерв'ю у дитини незвично і складно. Хлопчик ні хвилини не сидів спокійно, постійно ставив недоречні запитання на теми, які його цікавили. Важко було навіть зрозуміти хто, в кого бере інтерв'ю. Та все-таки про дещо вдалося довідатися.

КОР.: Радик, яка музика тобі найбільш подобається?

Родіон: Мені подобається рок. Зокрема групи, які виконують «метал», як наприклад «Круїз». Подобається й «Секрет».

КОР.: Чи любиш ти виступати і як ти ставишся до своєї популярності?

Родіон: Виступати мені подобається. Навіть дуже. Просто цікаво. А популярність заважає в житті. Деякі хлопчики дражняться, інші просять заспівати.

КОР.: Ким ти мрієш стати?

Родіон: Коли виросту, то в першу чергу стану артистом, бо дуже люблю співати. Потім стану лікарем. А ще подобається мені професія будівельника. Споруджувати великі красиві будинки — це ж так цікаво.

КОР.: А тварини ти любиш?

Родіон: Тварини мені дуже подобаються. Колись у мене був хом'ячок Рита, якого я дуже любив. Хочеться мати собаку, який буде моїм другом.

КОР.: Що тобі найбільше подобається в твоїй школі, адже ти вже закінчив перший клас?

Родіон: Мені подобається сама школа. Вона велика й красива. А найбільше подобаються уроки, перерви й канікули.

Д. ТКАЧЕНКО.

Як позбутись чоловіка?

Припустимо, що подружнє життя вам набридло і ви почуваєте себе, як пташка в клітці. До того ж хочете піти від чоловіка. Як треба поводитися? Нижче ви знайдете вказівки, що треба робити.

1. Просіть грошей!
2. Скимліть!
3. Робіть усе на зло! Багато жінок уміють за допомогою численних дрібних неприємностей перетворити життя свого чоловіка в пекло. Тактика вічного незадоволення! Будьте всім незадоволені.
4. Не звертайте уваги на свою зовнішність! Хіба може покинути вас чоловік, якщо ви красиві, життєрадісні й охайні? Будьте якомога більше неохайними.
5. Чудовий ефект дають часті дорікання: «Як я помилилася, що вийшла за тебе заміж. Як багато я досягла б, якби не зав'язалася з тобою».
6. Чоловік у порівнянні з іншими чоловіками. Цей рецепт можна пов'язати з попереднім. Під виглядом дорікання радимо вам нагадувати чоловікові про колишніх ваших залицяльників. Наголошуйте лише на їхніх добрих якостях, яких ваш чоловік, звичайно, ніколи не мав.
7. Повчайте чоловіка безперервно!
8. Систематично ставте його в незручне становище. Цей рецепт застосовуйте тоді, коли ви перебуваєте в товаристві.
9. Будьте впертою!
10. Лихословте і поширюйте плітки!

А що робити, коли чоловік іде від вас за власним бажанням! Не стримуйте його. Зробіть вигляд, що це вам байдуже. Взагалі, краще прискорити розлучення, ніж змінити спокійний вираз обличчя.

Та ось від вас чоловік уже пішов. Ви свого досягли. Що тепер! Чи почуваєте ви себе щасливою? Чи шкодуєте, що дійшло до розлучення?

А що робити, коли чоловік вас ще не залишив і ви не хочете, щоб він пішов од вас! Робіть усе навпаки!

* * *

Так, так, це жарт. Але, погодьтесь, бачимо в ньому тонке спостереження й знання життя. Чи не так, шановні жіночки — майбутні, теперішні і колишні дружини?

За матеріалами чеських журналів підготував А. БЕЗТАКА.

ТАМУЙТЕ АГРЕСИВНІСТЬ

варів, а Будда екзамеує, чи готовий він до цього.

БУДДА: Вони люди сердиті, навіть злі. Що ти подумаєш, коли вони звернуться до тебе з грубими словами?

ПУРНА: Я подумаю: це люди добрі, але говорять мені злі слова. Це люди, які не б'ють мене ні рукою, ні мечем.

БУДДА: А коли вони вдарять тебе рукою або ж мечем, що ти подумаєш?

ПУРНА: Що вони люди добрі, лагідні і су-

мирні, вони завдають мені ударів рукою чи мечем, але ж не відбирають у мене життя.

БУДДА: А якби вони позбавили тебе життя?

ПУРНА: Я подумав би: вони люди добрі і лагідні, вони звільняють мене від цього грішного тіла.

БУДДА: Пурно, ти можеш їхати до країни варварів.

Звичайно, тут принцип терпимості доведено до абсурду, але загалом намагання думати про людей краще зберігає нервову систему.

ЕТИКЕТ

Усім нам доводиться зустрічати людей, котрі ні з ким не можуть спокійно розмовляти, швидко спалахують, кричать, ображають інших, скандалять. Оточуючі здаються їм вороже настроєними, в їхніх діях такі знервовані індивідууми вбачають якісь лихі наміри... Ми й самі такими буваємо, від того страждаємо. Як позбутися цієї ризи? Можливо, вам допоможе ця східна притча.

Купець Пурна збирається їхати в країну вар-

«Молодой коммунар» — орган Кіровоградського обласного комітету ЛКСМ України.

На українському мові.

НАША АДРЕСА:

316050, МПС, м. Кіровоград, вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 2-54-26; відповідального секретаря — 2-27-65; секторів: комуністичного виховання — 4-66-79; культури і моралі — 4-64-21; комсомольського життя й економіки — 2-04-84; учнівської і студентської молоді та військово-патріотичного виховання — 2-59-82; соціальних проблем — 2-29-92; фотолaboratorії — 4-94-94; оголошень — 4-28-96; коректорської — 3-61-83.

Друкарня імені Г. М. Димитрова видавництва «Кіровоградська правда» Кіровоградського обкому Компартії України, м. Кіровоград, вул. Глінки, 2.

БК 01933.

Газета виходить щосуботи.

Індекс 61103.

Зам. № 162.

Тираж 52 200.

Редактор

Ю. СЕРДЮЧЕНКО.